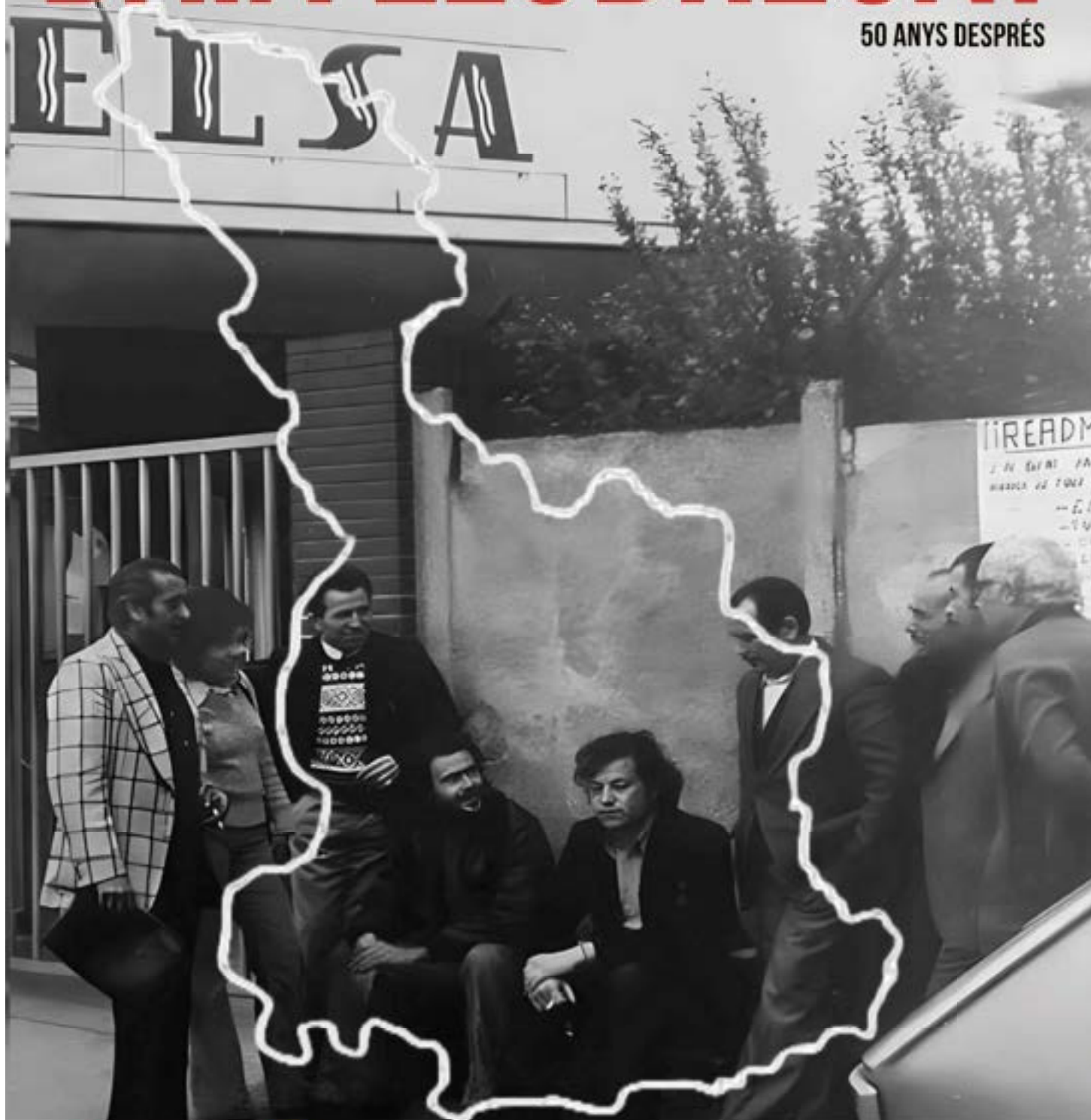

LES VAGUES GENERALS DEL BAIX LLOBREGAT

50 ANYS DESPRÉS

Una iniciativa de:

Amb el suport de:

Producció:

José Botella
Oriol Pàmies
Pepe Martínez
Justo Velarde
Jesús Martínez

Col·laboracions:

Juan Manuel Jurado
Iris Martínez

Foto de portada:

Ezequiel Puell

Disseny i creativitat:

Sindy Cardona

Editat a Cornellà de Llobregat, 2024

BAIX LLOBREGAT

50 ANYS ENRERE

DUES ONADES MIGRATÒRIES QUINTUPLIQUEN LA POBLACIÓ

El Baix Llobregat supera l'any 1975 el mig **milió d'habitants** (510.465) després d'un procés de **creixement explosiu** que **multiplika per 5** els 103.874 habitants que tenia l'any 1950. Els nous baixllobregatins són sobretot **immigrants procedents d'altres llocs d'Espanya**, majoritàriament **andalusos**, seguits d'**extremenys**, **castellanomanxecs** i **castellanolleonesos**, arribats als anys 60 i 70, i **aragonesos**, **valencians** i **murcians**, arribats en la primera onada dels anys 50. La culminació d'aquest procés migratori es dona el 1975, tret d'alguns municipis allunyats de les grans vies de comunicació.

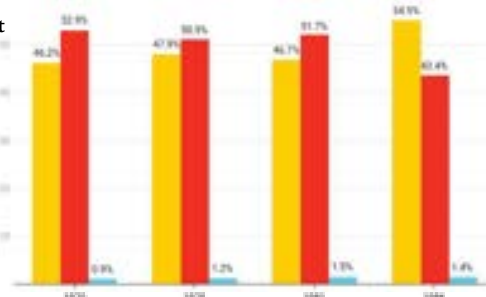
La migració des de les zones rurals cap a les zones industrials en creixement d'Europa i d'Espanya, a la **recerca de millors condicions de vida** i d'unes millors perspectives de futur, comporta una **gran transformació per a les zones receptores**. Dins de Catalunya, aquesta transformació és particularment intensa a les comarques de la regió metropolitana de Barcelona i, en particular, al Baix Llobregat, que rep comparativament l'impacte demogràfic més alt i ha de respondre, així mateix, a les **necessitats de sòl** que comporta la instal·lació de les noves indústries i l'esgotament del sòl a Barcelona ciutat.

El gràfic adjunt mostra que els anys 1970-1981 els nascuts a la resta d'Espanya representen més del 50% de la població, mentre que baixen al 43,4% el 1986. No obstant això, si tenim en compte els fills d'aquests migrants, el percentatge pujaria fins al 60%. Evidentment això és conseqüència que els nouvinguts eren sobretot joves, cosa que va contribuir tant al creixement vegetatiu de la població com a nodrir les cohorts de **població activa**. En el cas del Baix Llobregat, el grup de població 0-14 anys representa l'any 1975 un 31,4% de la població total de la comarca, gairebé 6 punts percentuals per sobre de Catalunya, per un 62,3% del grup de 14 a 65 anys —el grup potencialment actiu, ja que l'edat legal per treballar estava fixada en els 14 anys— i de tan sols un 6,3% els més grans de 65 anys, 4 punts menys que al total de Catalunya.

Població del Baix Llobregat per lloc de naixement

Dades en %

■ Catalunya
■ Resto d'Espanya
■ Estranger

Font: Idescat a partir de censos i padrons de població.

L'evolució de la població al llarg dels anys 1950-1981 queda reflectida als diferents registres quinquennals de la població. Constatem la intensitat del creixement, així com el **pes percentualment creixent de la zona més propera a Barcelona**, els municipis compresos al Pla Comarcal del 53 (PC53) —vall baixa i delta fins a Pallejà i el Papiol més Esplugues i Sant Just Desvern—, respecte a la zona nord, al voltant de Sant Andreu de la Barca i Martorell, que passen del 75,6% del 1950 al 88,2% el 1975.

Si el 1950 el 68,5% de la població del Baix Llobregat vivia en municipis de menys de 10.000 habitants i el 31,5% restant es distribuïa gairebé igual entre Cornellà (11.473), Sant Boi (10.811) i el Prat (10.401), 25 anys després el panorama canviaria radicalment. El 1975, **gairebé el 90% de la població de la comarca viu en municipis més grans de 10.000 habitants**, i tres han superat els 50.000: Cornellà (91.110), Sant Boi (65.595) i el Prat (51.017). Dels 14 municipis de menys de 2.000 habitants que hi havia l'any 1950 s'ha passat a 5 el 1975, i la seva població representa només el 0,9% del total, quan abans era el 12,7%..

El **procés d'urbanització** que comporta ubicar els nous habitatges, indústries i infraestructures de comunicacions i serveis és intens i desordenat. Serveixi d'exemple que el **Pla Comarcal del 1953**, que establia els usos del territori al sud de la comarca, ni té pressupost ni una autoritat efectiva, per això els plans parcials que el desenvolupen són inefectius i estan a l'albir de l'especulació i dels interessos particulars.

Evolució de la població

1950-1980
Total comarcal

Font: Idescat

Distribució de la població

sud-nord (%)

Font: Idescat

Podríem afirmar que el Baix Llobregat d'aquests anys és una comunitat en construcció on els interessos populars han d'organitzar-se per aconseguir serveis indispensables (transport, sanitat, ensenyament, carrers urbanitzats, ...) i unes condicions salarials i de treball dignes.

Instal·lacions de Solvay a Martorell / Foto: Iris Martínez

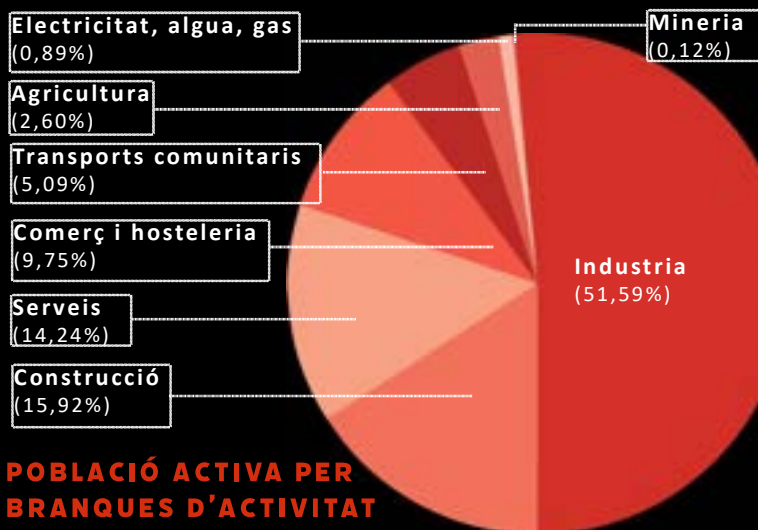
ACTIVITAT I INDÚSTRIA

Una mica més de la meitat de la població activa de la comarca es dedica a activitats industrials, seguida dels serveis (hostaleria i comerç, transports comunitaris i altres) i la construcció. Només el 2,6% s'ocupa a l'agricultura. El seu lloc de treball no només és a la comarca sinó també als municipis del voltant. De fet, a algunes poblacions se les denomina "ciutats dormitori", ja que una bona part no hi treballa; els desplaçaments per raó de feina i estudis a l'interior de les comarques metropolitanes són un fet. Una dada significativa és l'elevat percentatge de dones, el 23,5% de la població, que figuren com a mestresses de casa i són considerades inactives. La realitat és que una part treballaven com a assistents en altres llars i comunitats, el que s'anomenava "fer feines" i "fregar escales", o a domicili cosint roba i fent petits muntatges per a la indústria, a més de la tradicional atenció a la família i la cura i administració de la casa pròpia d'aquells anys.

A la primera meitat dels anys setanta el paisatge del Baix Llobregat és fonamentalment agrari, amb àmplies zones de cultius de fruita i hortalisses i cereals de regadiu a tota la vall baixa i el delta, en què són perceptibles zones de maresma, i les zones de secà amb fruiters, garrofers, oliveres i vinya —especialment la rodalia de Martorell— i zones de bosc. Segons les dades del Consell Econòmic Social Sindical del Baix Llobregat, l'agricultura ocupava el 76,5% del territori, amb una superfície llaurada que representava el 40%. Quatre anys després, segons les dades del Ministeri d'Agricultura de l'any 1976, s'havia produït una **disminució de 2978 ha de superfície agrària i 1394 ha de superfície llaurada**. La disminució de superfície llaurada s'havia donat a un ritme de 348,5 ha anuals i afectava particularment les zones de secà i regadiu més properes a Barcelona.

Les indústries se situen als entorns urbans, properes a les vies de comunicació, carreteres i ferrocarril i properes als salts d'aigua que havien proveït d'energia les primeres indústries tèxtils. És una **indústria moderna força diversificada**, en què predomina el sector metal·lúrgic, seguit de la química i el tèxtil, que va perdent importància progressivament, els sectors de materials de la construcció, alimentació i paper i arts gràfiques i fusta i mobles. Tenint en compte l'intens procés d'urbanització, la construcció tenia uns 8.000 treballadors.

Pel que fa als **serveis**, cal assenyalar que és un sector en creixement, ja que la **carència pel que fa a serveis personals** és palpable, especialment sanitat i ensenyament i, pel que fa al **comerç** domina el petit comerç d'alimentació, i els mercats municipals són insuficients i antiquats, perquè no parlem d'un comerç més especialitzat per al qual Barcelona ciutat és l'opció principal. El sector de **l'hostaleria i el turisme** és important, amb els càmpings, hotels, apartaments residències, restaurants i discoteques de la zona de platja, en contrast amb els bars i cases de menjars dels barris que juguen un paper social important.

POBLACIÓ ACTIVA PER BRANQUES D'ACTIVITAT
dades del 1975 al Baix Llobregat

Com vivíem

Els nous barris neixen sense serveis i es fa **difícil arribar a final de mes**

Sense eines de planificació ni capacitat de gestió per part dels ajuntaments, l'**explosió demogràfica** va caure com un cataclisme en una comarca de perfil bàsicament rural, i això es traduïa en **amuntegament i falta d'accés als serveis bàsics**. Els immigrants eren acollits inicialment per familiars o coneguts mentre trobaven la primera feina, però si després volien emancipar-se la falta d'oferta d'habitatges els empenyia a llogar habitacions, aixecar barraques o en casos extrems ocupar coves.

La reacció de les autoritats va ser aprovar la llei de

vivenda del 1957 i el Plan de Urgència Social del 1958, que donaven subvencions i altres avantatges als promotors privats que construïssin **habitatges de tipus social**, objectiu en què els municipis col·laboraven facilitant **requalificacions de sòl** i fent els ulls grossos a la resta. Així van néixer els barris de Sant Ildefons, Ciutat Cooperativa i altres de característiques semblants de Barcelona i rodalia. **Sant Ildefons**, coneguda com la Ciutat Satèl·lit, es va projectar per a 45.000 habitants –1.000 per hectàrea–, quan Cornellà no arribava als 20.000, agrupats en blocs d'entre 5 i 17 pisos d'altura.

En paral·lel, l'**Obra Sindical del Hogar** impulsava polígons semblants com el de **Sant Cosme**, al Prat de Llobregat, iniciat el 1965 igual que el de **Buenos Aires** a Martorell, i el de **Cinco Rosas** o Camps Blancs, a Sant Boi, del 1968. També les grans empreses procuraven pisos als empleats, per obligació legal, i així s'aixecarien blocs com els **de Darsa** (popularment, de la Siemens) a Cornellà o el poblat **Roca** a Gavà-Viladecans, promogut pel Patronato de Viviendas del Congreso Eucarístico. Amb poques excepcions, tant els de promoció pública com els d'iniciativa privada eren **barris sense equipaments i sense cap tipus d'urbanització**, d'aquí que s'arribés a parlar de "barraquisme vertical". Entre el 1961 i el 1980 el parc d'habitatges va créixer en 163.791 unitats a la comarca, és a dir, es va multiplicar per 4,2.

Centrades en el negoci de la venda massiva de pisos, les constructores van obviar els parcs, dotacions i serveis previstos als plans d'urbanització, per als quals els municipis no tenien recursos. Així, Sant Ildefons no va tenir la primera escola pública i el mercat fins al 1968, i el primer ambulatori de Cornellà va obrir les portes el 1973. La majoria de la població tenia clares les obligacions de treballar a la fàbrica i amb el sou pagar les lletres del pis, però se li negava el **dret a una vida digna**: ni educació ni sanitat ni cultura, el carrer i els bars com a esbarjo i un transport públic d'esquema radial escàs i poc eficaç.

Dèficits identificats el 1971 a la comarca de Cornellà*	
Habitatges	15.611
Places escolars 6-14 anys	5.175
Personal sanitari	254

Font: Consejo Sindical Provincial 1974-1975

*Cornellà, Sant Boi, el Prat, Viladecans, Gavà, Sant Feliu, Sant Joan Despí, Sant Vicenç dels Horts i Molins de Rei.

Pressupost familiar diari i salari mínim 1970-1976

en pessetes

Font: Acció Social Empresarial i Boletín Oficial del Estado.

La família d'Antonio González, líder de Tuperín, celebrant el Primer de Maig a la Fonsanta de Sant Joan Despí.

“La meitat o més del salari del cap de família es dedicava a l'alimentació

11.098
PTES

**DESPESA MENSUAL MÍNIMA
PER FAMÍLIA EL 1971**

A Espanya, que ja patia inflació estructural, l'índex de preus al consum es va enfiar al 14,2% el 1973 i arribaria al màxim històric del 26,3% el 1977. El *desarrollismo*, que havia estat possible gràcies a un context exterior favorable, es desinflava: ni empreses ni sector públic van replicar l'escalada en els salaris i prestacions, amb el resultat d'una **retallada general del poder adquisitiu de la població**.

A la pràctica, el cost de posar cada dia el plat a taula per a una família tipus barcelonina es va multiplicar per 2,5 entre el 1970 i el 1976, com mostra el gràfic. Als barris populars era habitual que **la meitat o més del salari del cap de família es dediqués a l'alimentació**. Per atendre les despeses d'habitatge, equipament de la llar, subministraments, transport, roba, etcètera, les famílies obreres havien de buscar **ingressos addicionals**: les sortides més habituals serien les hores extres, la pluriocupació, la interrupció dels estudis dels fills i la progressiva entrada de les dones en el mercat de treball.

Mercat Marsans de Cornellà

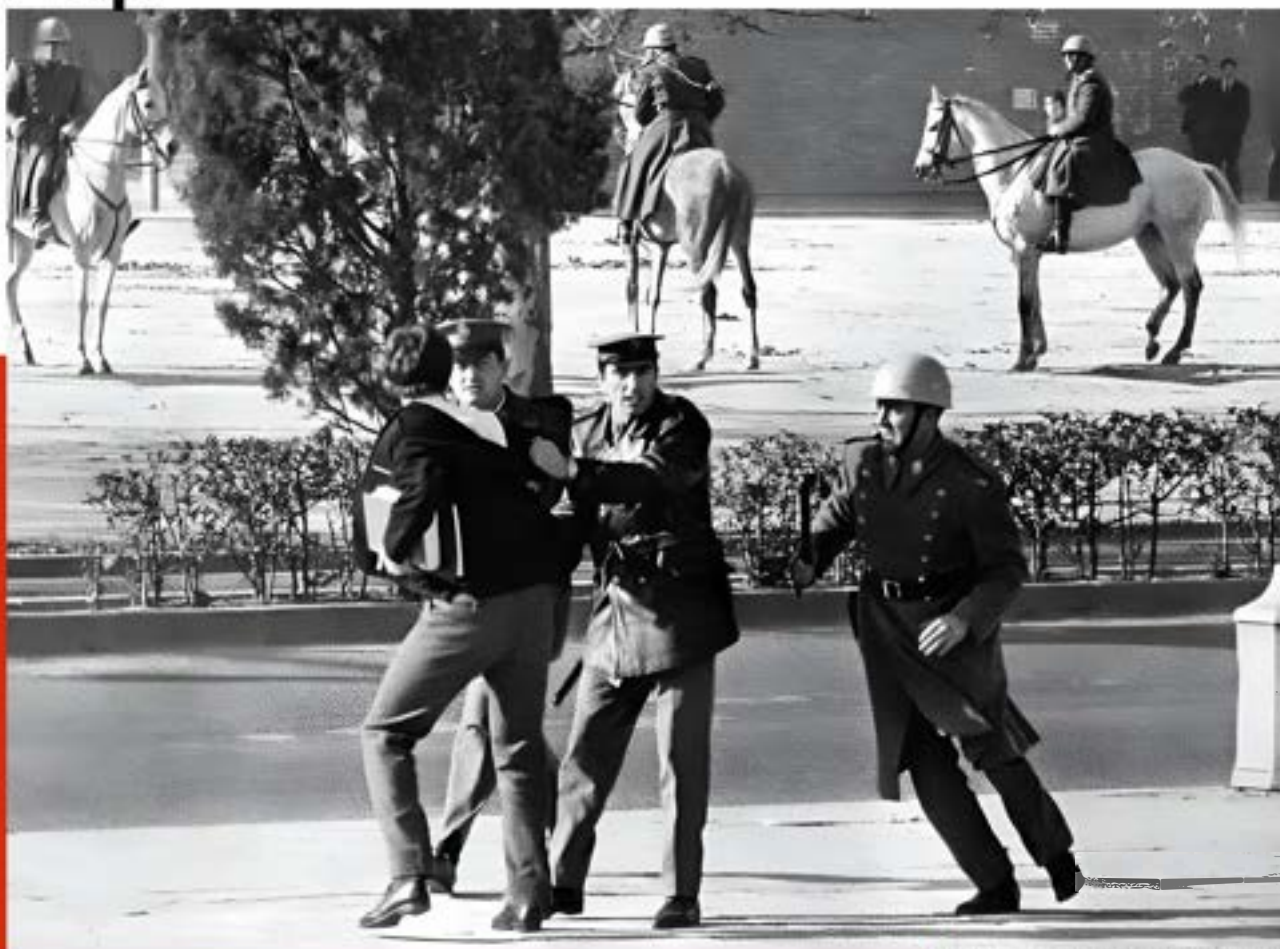
Les condicions de vida de la població empitjorarien a partir de l'esclat de la **crisi energètica** del 1973-74, un canvi de cicle en l'economia global originat en el conflicte del Pròxim Orient. Els països productors de petroli, l'energia bàsica del model industrial d'Occident, en van triplicar el preu i van tallar un temps el subministrament a Europa i els Estats Units. Com a conseqüència, va caure la producció, es van disparar els preus i les economies occidentals van entrar en recessió.

Cost de la vida i salaris setembre 1971			
Pressupost diari mínim x persona (pta)		Salari mitjàns (pta)	
Aliments	67,72	Oficial 1a	10.980
Combustible	4,17	Oficial 2a	10.067
Habitatge i despeses de la casa	19,27	Oficial 3a	9.212
Roba i higiene personal	27,11	Especialista	7.900
Diversos	16,87	Peó	7.647
Total diari	135,14		
Total diari família 4 membres	364,87		

Font: El Pensamiento, núm. 314, desembre 1971 - gener 1972, amb dades de l'Asociación Cristiana de Dirigentes.

La situació política

El franquisme s'encomana al liberalisme econòmic mentre l'oposició s'enforteix

L'exercici dels drets i les llibertats reconegudes en les democràcies era perseguit i castigat

La **dictadura franquista** arribava a la dècada del 1970 com el mateix **règim totalitari d'arrel feixista, nacionalcatòlic i repressor** sorgit del cop d'Estat del 1936, però **avalat pels Estats Units i el Vaticà** en el context del realineament provocat per la Guerra Freda i **acceptat en fòrums internacionals** com l'ONU, l'FMI i l'OCDE. Encara que havia articulat diverses institucions d'aparença representativa, el **general Francisco Franco**, com a guanyador de la Guerra Civil, retenia **tot el poder** i encapçalava l'únic partit legal, el **Movimiento Nacional**, en què s'havien integrat els feixistes de la **Falange**.

Bàsica per al sosteniment del règim era l'anul·lació de la **dissidència política**, encomanada a la Policia Armada, la Guàrdia Civil i les jurisdiccions especials. Inicialment, els **delictes contra "l'ordre públic"**, és a dir, l'exercici de les llibertats i drets reconeguts per les democràcies, van ser castigats per la **Justícia militar**, mentre que a partir del 1963 se'n va ocupar el **Tribunal d'Ordre Públic (TOP)**. El Govern, a més, podia respondre a les mobilitzacions antifranquistes dictant estats d'excepció per restringir encara més el marge de llibertat de la gent.

El 1973 el TOP va jutjar i condemnar per "associació il·lícita" deu dirigents estatals de Comissions Obreres en el que es coneix com **Procés 1001**. En total va obrir 23.000 causes en què va processar 69.000 ciutadans, el 24% dels quals serien absolts. Al Baix Llobregat la repressió es va acarnissar amb els **activistes del moviment obrer**: entre el 1965 i el 1974 almenys 57 van ser empresonats (i alguns també multats).

Al mateix temps, guanyava pes a l'estructura de l'Estat un grup de franquistes catòlics pertanyents a l'**Opus Dei** i ben preparats acadèmicament. Els anomenats **tecnòcrates** són considerats responsables de l'abandonament de l'autarquia i l'adopció de mesures de liberalització que facilitarien les inversions en la indústria, l'explotació turística i al capdavant la

integració d'Espanya al capitalisme occidental. El **desenrotllisme**, com s'anomena la seva doctrina, va produir un fort creixement de l'economia (mitjana anual del 7,2% del PIB) a costa de provocar una alta inflació, buidar les regions agrícoles i forçar centenars de milers de treballadors a emigrar a les regions industrialitzades o a l'estranger.

A l'Espanya de Franco **no hi havia autonomies ni comarques** ni cap altra divisió territorial amb contingut polític, només **províncies**, la demarcació característica de la monarquia preliberal, al capdavant de les quals se situaven els **governadors civils**, màxims representants de l'Estat i responsables en especial de l'ordre públic. Els governadors eren designats pel ministre de Governació, que com tots els altres era nomenat pel dictador.

Al seu torn, el governador nomenava i rellevava els **alcaldes** de cada municipi (excepte capitals de província). L'organització municipal franquista seguia el **principi corporativista** segons el qual els regidors eren escollits per tres braços o cúries: el **terç familiar** (en teoria sotmès a sufragi dels homes caps de família i dones viudes), el **terç sindical** (del sindicat vertical) i el **terç de les entitats o corporacions** (franquistes) a indicació del governador. A la pràctica, tot i que es van organitzar set eleccions municipals entre el 1960 i el 1973, en la gran majoria de municipis els arranjaments interns feien que només es presentés una candidatura i per tant fos inútil el recurs a les urnes.

Al Baix Llobregat els **Ajuntaments franquistes** es van nodrir dels escassos efectius adscrits a Falange, de les forces polítiques dretanes preexistents i, sobretot, dels sectors de propietaris de terres, constructors i altres forces vives, entre les quals no solien faltar directius de les principals empreses locals. Van ser escassos, però remarcables, els exemples de **regidors que exercien un paper d'oposició** en aquesta etapa: destaquen els casos de Cornellà i el Prat.

“
El dictador retenia tot el poder i encapçalava l'únic partit legal, el Movimiento Nacional

L'Església, puntal del règim, va experimentar un canvi de rumb durant el papat de **Joan XXIII**. El **Concili Vaticà II** (1962-1965) va donar lloc a una obertura del catolicisme cap a les altres ideologies i religions, i més atenció a les problemàtiques socials. **Pau VI** va desenvolupar més a fons la doctrina social de l'Església en encíclics que feien èmfasi en les **contradiccions i injustícies del model econòmic capitalista**.

Els missatges provinents de Roma van calar fortament en el baix clergat de les zones urbanes, que en l'etapa final del franquisme s'inclinarien cada vegada més cap als **moviments d'oposició**, al qual van donar suport de maneres diverses. Moltes parròquies allotjarien **reunions clandestines**, com la de Sant Jaume d'Almeda on el 1965 es van crear les Comissions Obreres del Baix Llobregat, i molts catòlics s'integrarien a les **organitzacions obreres i veïnals**.

Altres senyals, també poderosos, arribaven des de París. La **revolta estudiantil del Maig del 68** posaria en primer pla el protagonisme dels joves com a oposició al sistema, a més d'introduir elements nous com l'antiautoritarisme, el feminisme, la llibertat sexual i la contracultura. Aquests serien temes de debat i de divisió al si de l'oposició d'esquerres. Igual que els **fets de Praga** del mateix any, quan els tancs soviètics van tallar en sec el procés de liberalització del règim comunista txecoslovac: eren socialisme i democràcia termes realment excoents? A sobre, a la veïna **Portugal**, un altre règim totalitari enquistat queia el 1974 per efecte d'un aixecament militar incruent, la **Revolució dels Clavells**, i a Grècia s'extingia la dictadura dels coronels.

Industrialització, migracions, catolicisme social i esdeveniments internacionals impactaven en la situació política d'Espanya, en què el franquisme acusava l'envelliment de la seva ideologia i del propi cabdill, a pesar de les disposicions que en volien assegurar la continuïtat a través de **Joan Carles de Borbó**, nomenat successor a títol de rei. En aquest context l'oposició política aconseguia avenços substancials en la seva capacitat d'incidència i de coordinació.

Durant el primer franquisme, l'**oposició política organitzada clandestinament** al Baix Llobregat –com a la resta de Catalunya– es reduïa a una sola força, el **PSUC**. Del mateix partit, la segona meitat dels anys 60 en sorgien diverses **escissions** més esquerranes que donarien lloc a altres organitzacions amb presència a la comarca, com el PCE (i), el PCE (ista), l'LCR i sobretot l'**OCE (Bandera Roja)**, un grup molt actiu en el moviment juvenil i veïnal que el 1974 es reintegraria al corrent comunista principal. Mentrestant el 1968 es fundava el **PSAN**, independentista, amb presència en algunes localitats, i ja a les portes de la Transició el socialisme s'organitzava en dues tendències, la del **PSC-Congrés**, que es fusionaria amb el PSOE, i la del **PSC-Reagrupament**, que confluiria en el Pacte Democràtic, una coalició catalanista liderada per Jordi Pujol.

MOLTES PARRÒQUIES ALLOTJARIEN REUNIONS CLANDESTINES, COM LA DE SANT JAUME D'ALMEDA ON EL 1965 ES VAN CREAR LES COMISSIONS OBRERES DEL BAIX LLOBREGAT

El gruix de l'oposició antifranquista va confluir el 1971 en l'Assemblea de Catalunya, una plataforma en què partits, sindicats, organitzacions i personalitats independents compartien els objectius de llibertat, amnistia i recuperació de l'autonomia. Diversos líders del Baix Llobregat van participar en les sessions de l'Assemblea, de la qual van constituir-se equivalents a escala local, anomenades taules o assemblees democràtiques, que agrupaven els partits i entitats amb la voluntat de bastir alternatives als poders locals franquistes. Amb aquest esperit van sorgir iniciatives com el Manifest dels 22 a Cornellà (1974), replicat a Sant Feliu (Manifest dels 79) i Sant Joan Despí (Manifest dels 32).

Placa a la façana de l'església de Sant Miquel, a Cornellà

Joan García-Nieto a la plaça Catalunya de Cornellà el 1988 / Foto: Antonio Moreno

El panorama sindical

EL VERTICALISME ES DISFRESSA, L'OPOSICIÓ S'ORGANITZA

Després de la Guerra Civil i fins a l'1 d'abril de 1977, els sindicats van estar **prohibits**. L'Organització Sindical Espanyola creada pel franquisme no era un sindicat. Es definia com un **instrument al servei de l'Estat** que integrava la totalitat dels espanyols relacionats amb la producció, i per tant era única i obligatòria; als treballadors se'ls descomptava un percentatge del salari per finançar-la. S'organitzava per **sindicats de ram de producció i serveis** en què s'integraven empresaris i treballadors —per això s'anomena **sindicat vertical**— i era presidida per un ministre del Govern, que alhora era el cap del partit únic, el Movimiento Nacional.

La necessitat d'**adaptar les lleis i el marc institucional** per possibilitar el **desenvolupament econòmic i la perspectiva d'integració a Europa**, juntament amb la necessitat de l'aparell del sindicalisme oficial de legitimar-se davant dels treballadors, comporten una sèrie de reformes a el pla sindical i econòmic. És indubtable que hi van contribuir les mobilitzacions obreres dels 60 i els canvis socials dels 70.

Així, la creació el 1964 dels Consells d'Empresaris i Treballadors obre **marcs de deliberació separats d'empresaris i treballadors a nivell local i provincial**, però és una mera aparença, ja que depenen del delegat sindical provincial, un funcionari del govern.

La Llei Sindical de 1971 hauria d'haver tancat aquest procés, però evidencia la **dificultat del verticalisme per adaptar-se a la dinàmica social** del període i homologar-se al context sindical europeu. Tot queda en un canvi de llenguatge: el sindicat vertical se substitueix per associacions d'empresaris i treballadors, les Juntes Socials per Unions de Tècnics i Treballadors i el ministre que presideix l'OSE deixa de ser secretari del Movimiento.

A la pràctica, els delegats locals, comarcals i provincials de sindicats —la línia política designada a dit— segueixen exercint la seva funció decisòria i de control, els empresaris i treballadors segueixen formant part del mateix sindicat de branca i només hi ha un sindicat legal. I allò que és més important, **els drets de reunió, expressió i associació no es poden exercir lliurement**.

Els sindicats històrics UGT i CNT no tenen incidència i la presència d'USO és molt limitada. L'estratègia es va desenvolupar sobre dos eixos, **l'ocupació de les estructures representatives del sindicat vertical, l'entrisme**, proposant candidats compromesos amb la lluita obrera a les eleccions sindicals, i l'extensió del moviment obrer a través de la **lluita reivindicativa pel salari i la millora de les condicions de treball**, promovent els convenis d'empresa i de sector —com el Conveni Comarcal del Metall.

Sindicat vertical -Actual seu de Comissions Obreres- Cornellà

Eleccions sindicals, 1971

Assemblea de CCOO a l'església de Sant Medir, a Barcelona, el 1976.

DURANT LA PRIMERA MEITAT DELS ANYS 70, L'ESTRATÈGIA DEL MOVIMENT DE LES COMISSIONS OBRERES DOMINA EL PANORAMA DE LA LLUITA SINDICAL AL BAIX LLOBREGAT

Donades les dificultats per planificar i organitzar les reivindicacions i discutir-les lliurement, les comissions obreres mantenien una **estructura clandestina**, encarregada de les tasques organitzatives i de propaganda, que es coordinava a nivell de Catalunya; també hi havia una coordinadora d'Espanya amb presència de tots els territoris. Als anys 70, la Coordinadora de Comissions Obreres del Baix Llobregat, així com la majoria de les comissions obreres d'empresa estaven sota la influència del **PSUC**. Les reunions més àmplies de la coordinadora solien fer-se en espais oberts, en municipis de muntanya com Torrelles.

Des del 1971 al 1974 va existir una altra coordinadora, la Coordinadora de Sectors, creada sota la influència de **Bandera Roja**, que contribueix a la incorporació de les noves generacions a la lluita sindical mitjançant les Comissions de Barris i Fàbriques del Baix Llobregat. Amb objectius compartits a la lluita sindical, Sectors impulsa que els conflictes de les empreses arribin a l'àmbit ciutadà, als barris. L'existència de **dues coordinadores** va comportar més discussió a l'hora de plantejar estratègies de mobilització, però no les va frenar. Era freqüent l'assistència en qualitat de convidats de membres de Sectors a l'altra coordinadora. Entre les forces polítiques que participaven en el moviment hi havia també el PCE (i), el MC, l'OIC i l'LCR.

Les **mobilitzacions** es produeixen fonamentalment per **desacords en les negociacions salarials i de conveni** i pels **expedients de crisi**, per **evitar el tancament o la reducció de plantilla** de les empreses i també en **protesta pels increments dels ritmes de producció**. Les **vagues de solidaritat** es donen en suport d'empreses en conflicte en situació crítica i contra la repressió del moviment obrer. Cal destacar les aturades en protesta pels assassinats a mans de la policia d'un treballador de Seat durant l'ocupació de l'empresa el 1971 i d'un treballador de Copisa el 1973, a les obres de la Tèrmica del Besòs.

Per la seva importància i significat, cal assenyalar les **aturades i vagues en contra de la detenció de dirigents sindicals** i les campanyes permanents d'"ajuda econòmica al moviment obrer" realitzades per Comissions, les aportacions de les quals es destinaven als acomiadats, els

represaliats i les seves famílies, i als treballadors en vaga de la comarca i d'altres llocs d'Espanya. Les detencions preventives de representants obrers per part de la policia eren una pràctica habitual i en aquest sentit cal assenyalar que la matinada del 12-13 de maig de 1972 la policia va detenir al seu domicili vuit representants sindicals, amb la pretensió d'evitar una **vaga de solidaritat amb els acomiadats i sancionats de Laforsa** (Cornellà). Les aturades que van seguir després de conèixer-se la notícia i la seva extensió els dos dies següents van aconseguir la seva posada en llibertat, a excepció de Carles Navales, a qui van trobar exemplars de *Prensa Obrera*.

Després de les eleccions sindicals de 1971 s'amplia la presència legal del moviment obrer assolida a les eleccions de 1966. Al butlletí de Comissions Obreres del Baix Llobregat de juliol de 1972 es publiquen les línies d'actuació per al nou període. Es propugna **generalitzar les assemblees als centres de treball i als locals sindicals**, desbordant la cotilla de l'OSE, i una **plataforma reivindicativa** que caldria difondre, discutir i impulsar a les UTT i les assemblees d'empresa i ram. A més de les reivindicacions salarials i de jornada i la millora de les condicions de treball, la plataforma propugna **construir el sindicat de classe i la lluita per les llibertats sindicals i els drets de reunió, expressió, associació i vaga, i reivindicacions socials**: escoles, centres de salut i habitatges. Després de reafirmar la independència del moviment de les comissions obreres respecte als partits polítics i el seu caràcter unitari, ja que integra els treballadors al marge d'idees polítiques i religioses, es propugna construir un sindicat de classe, unitari, democràtic i independent des del nivell local.

Després del **triomf de la primera vaga general**, el prestigi i la incidència de les Comissions s'amplia encara més i a les eleccions de l'any 1975 copa els nivells locals i comarcals de representació dins de l'OSE i es forma la **Intersindical**, que ja es pensa com a estructura del sindicat unitari a escala del Baix Llobregat.

La dimensió sociocultural

ESCLATA LA COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL MASSIVA

Tot i que el franquisme va començar controlant i dirigint estrictament les **manifestacions socials i culturals** en tots els àmbits, l'obertura associada al desenrotllisme suposaria una més gran **permeabilitat als corrents i fenòmens internacionals**. En les grans concentracions urbanes, a més, guanyarien pes els **mitjans audiovisuals de comunicació massiva**.

L'activitat de lleure adult més comuna al Baix Llobregat era als anys 60-70 el **ball** amb orquestra, que es desenvolupava en sales privades o d'entitats socials com l'Ateneu Santboià i Pati Blau de Cornellà. Per al públic jove es van crear diverses **discoteques** on es punxava la música més moderna, com les populars Batusi i Tamikos, de Sant Joan Despí, o la majestuosa Silvi's de Gavà.

De manera intermitent, els pobles de la comarca rebien la visita de **companyies de circ** i d'espectacles de **toros** que s'instal·laven en solars desocupats.

El **cinema**, descrit com l'art del segle XX, va constituir-se en un entreteniment de masses capaç de saltar fronteres i captivar les capes populars amb superproduccions nord-americanes, romàntiques o d'acció, i també històries costumistes de producció nacional que sovint es presentaven en sessions dobles. L'oferta de sales va arribar a ser molt abundant i de fet era l'**entreteniment més assequible**: s'hi podia passar la tarda pel mòdic preu d'una entrada. Només a Cornellà van funcionar set cines comercials, el més gran dels quals, l'Avenida (1964-1986), tenia un aforament de 2.412 butaques i havia allotjat ocasionalment les misses dels diumenges.

Al mateix temps proliferaven els **cines-fòrum**, projeccions de pel·lícules seleccionades pels seus valors culturals i acompanyades de col·loquis en què s'aprofundia en el vessant simbòlic i ideològic, espais que a la pràctica permetien la **lliure expressió**. Eren fixes les sessions del grup de cine amateur del Prat, la Unió Excursionista de Sant Boi o el Cine Club de Molins de Rei. Molins va ser a més la seu de la Semana del Nuevo Cine Español entre el 1964 i el 1969.

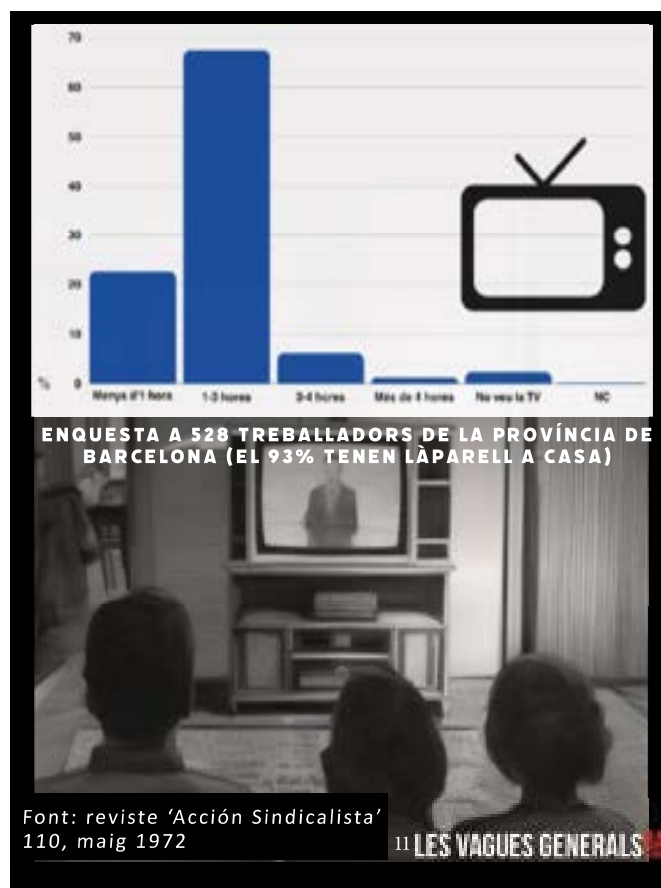
El **teixit associatiu** dels diferents municipis es recupera per la més gran tolerància del règim i perquè l'activisme polític inclou la cultura entre els seus interessos dins dels plans d'oposició al règim: així, s'activen entitats que estaven al ralenti i se'n creen de noves, on els dirigents renovadors aconseguen visibilitat i possibilitats d'interlocució. A més, cada cop es fa més habitual la **presència del català** en actes i publicacions. Es reforcen les expressions culturals tradicionals, com el teatre, les ballades de sardanes, el cant coral, etc., i irromp el fenomen de la **Nova Cançó** que canalitza les demandes de canvis polítics de les generacions més joves.

HORES DEDICADES A VEURE LA TELEVISIÓ ELS DIES FEINERS

Informació, entreteniment, propaganda oficial, ideologia consumista: la **televisió** portava tot això fins a l'interior de cada casa, a través dels dos canals existents, tots dos de propietat estatal. El televisor era un dels electrodomèstics que totes les famílies aspiraven a instal·lar en un lloc preferent, encara que fos pagant-lo a terminis: el 1969, el 62% de les llars ja en tenien un i l'audiència diària s'estimava en 15 milions d'espectadors. Els telediari i els noticiaris de RNE van tenir el monopoli de les notícies d'actualitat fins al 1977.

La **premsa** privada, per la seva banda, gaudia des de la llei de Premsa del 1966 d'una mena de "llibertat vigilada", que els professionals demòcrates miraven d'eixamplar dia a dia, amb risc de patir sancions, destitucions i processaments. La **informació local i comarcal** va tenir un paper destacat en aquesta pugna per fer aflorar la realitat dels pobles i barris més enllà de la vida oficial (vegeu requadre).

LES VAGUES GENERALS

EL MOVIMENT OBRER COM A PUNTA DE LLANÇA DE L'ANTIFRANQUISME

Les mobilitzacions obreres del Baix Llobregat de fa 50 anys se solapen amb el final del règim de Franco i n'acceleren la descomposició a l'imposar de facto l'exercici dels drets fonamentals de reunió, expressió, representació sindical i vaga. El 20 de desembre del 1973 mor en atemptat Luis Carrero Blanco, cap de govern i mà dreta del dictador. En plena escalada de preus, en moltes empreses bullen les reivindicacions salarials i de millores laborals, com les que aviat desembocaran en els greus conflictes d'Elsa i Solvay. Mentre es negocia la tornada a la feina, Franco és hospitalitzat per flebitis. El general mor el 20 de novembre del 1975, quan Laforsa entra en el seu desè dia de vaga en solidaritat amb un acomiadat. Dos dies després Joan Carles I és proclamat rei.

S'obre un període d'incertesa i d'esperança. El règim intenta perpetuar-se, amb Carlos Arias Navarro al capdavant, i les forces democràtiques a la clandestinitat pressionen per una autèntica democràcia. Els quatre punts de l'Assemblea de Catalunya es constitueixen en l'eix que aglutina l'oposició democràtica. El terrorisme s'agreuja, Franco continua dictant sentències de mort.

Els conflictes obrers es multipliquen durant l'agonia del franquisme. La crisi econòmica global iniciada el 1973 –tot i la política compensatòria que va reduir l'impacte de l'elevació del preu del petroli i va ajornar-ne els efectes– comença a ser força palpable, amb expedients de crisi, atur i inflació.

Convé recordar que fa 50 anys fer vaga era il·legal i comportava risc de patir represàlies, a més d'un sacrifici per la pèrdua d'ingressos. Per això les recaptacions solidàries eren fonamentals per sostenir les lluites.

L'any 1974, el moviment obrer del Baix Llobregat dona mostres d'organització i maduresa a la primera vaga general, la d'Elsa de juliol de 1974, convocada públicament en assemblea de delegats a Cornellà –després d'un procés de discussió clandestina a les famoses reunions de la muntanya– i la vaga del 5 de desembre contra la carestia de la vida i la repressió. En aquests moments, a més, es produeix la confluència pràctica i orgànica entre les dues coordinadores de Comissions Obreres, que estaven sota la influència del PSUC i Bandera Roja.

A la gestació de la primera vaga general ("atur generalitzat", en la terminologia oficialista) conflueixen la solidaritat

amb els treballadors en vaga de les empreses Elsa de Cornellà i Solvay de Martorell amb la reivindicació dels metal·lúrgics del Baix Llobregat pel seu conveni, que els empresaris es negaven a negociar. Aquesta solidaritat és activada per la presència destacada al carrer i la dimensió cívica i ciutadana obtinguda per tots dos conflictes.

La coordinació oberta del moviment fa un pas més quan el 28 de novembre del 1974 una assemblea de 500 delegats sindicals llança un manifest de convocatòria d'una aturada de 24 hores contra la carestia de la vida el dia 5 de desembre. A la dimensió política de la convocatòria s'hi uneix la lluita contra la repressió, quan la matinada del 3-4 de desembre són detinguts 24 dirigents obrers, cosa que provoca l'avenç de l'atur en algunes empreses i la seva prolongació fins al dia 9.

L'ocupació rupturista del sindicat vertical i l'extensió territorial del sindicalisme de classe avança amb les eleccions sindicals del 1975. Per afavorir la coordinació i en la via de construir un sindicat de tots els treballadors es forma la Intersindical, que jugarà un paper important a la vaga general de Laforsa.

Juliol del 1974

ELSA I SOLVAY

L'any 1974 va començar amb molts convenis encallats. Els treballadors d'Elsa (empresa del ram del vidre hereva de la Unió Vidriera fundada el 1897 per la família Vila de la Riba, controlada per la família Massanet i aleshores una de les més importants de Cornellà, amb 960 persones en plantilla) reivindicaven a la plataforma del conveni 5.000 pessetes d'augment al mes, IRTP i seguretat social a càrrec de l'empresa, 30 dies de vacances, 100% del sou en cas de malaltia, accident o jubilació, menys temporalitat i frenar els augments de ritmes de treball. L'empresa va contestar el 15 de gener presentant l'oferta següent: augment de 2.400 pessetes al mes, que es perdria en cas de treballar a un ritme inferior, i que determinat personal treballés obligatòriament un diumenge més al mes (tres en comptes de dos) a canvi de 600 pessetes. Concedia, també, un increment del salari en cas de malaltia situat entre el 25% i el 50%, però amb la condició que un metge de l'empresa visités el treballador.

El 18 de gener els treballadors es van reunir en assemblea i van rebutjar l'oferta de l'empresa. Com a mesura de pressió van iniciar aturades parcials el dia 21, acompanyades del boicot a les hores extra, a més d'una gran varietat d'accions de protesta. La resposta patronal seria dura: l'acomiadament fulminant dels sindicalistes Carles Navales i José Martínez, sancions, expedients, l'amenaça d'un expedient de crisi i finalment l'acomiadament massiu de 816 treballadors.

La vaga total a Elsa comença el 22 de maig i va durar 52 dies, durant els quals la presència pública constant dels vaguistes vestits amb la roba de feina els va fer mereixedors de les simpaties de la ciutadania. També és un exemple d'exercici de drets democràtics i d'ocupació efectiva del sindicat vertical. Al local de l'OSE a Cornellà, en presència del delegat provincial, el reformista Socías Humbert, té lloc el 22 de juny una assemblea en què els 516 assistents, en votació secreta, es pronuncien unànimement per mantenir la vaga.

Mentrestant Solvay (empresa química de propietat multinacional ubicada a Martorell) entrava en conflicte a causa de la revisió del conveni. La part social exigia 6.000 ptes. lineals, després rebaixades a 3.500, mentre que la direcció ofería el 6,5% d'augment (la inflació oficial), unes 800. Com a conseqüència de la negativa empresarial es van realitzar aturades parcials el mes de maig, contestades també amb sancions, acomiadaments i fins i tot la militarització de part de la plantilla, amb motiu de l'alt risc dels processos químics que es realitzaven a la planta. El 29 de maig començaria una vaga que es va allargar 53 dies.

11. **ELSA** Recibido de 18-1030

Por el presente se le notifica que, con esta fecha se le inicia Expediente Laboral Disciplinario, de acuerdo con lo establecido en el artículo sexto del Decreto 1876/71, por las faltas laborales que seguidamente se relacionan:

CARGOS:

1º.- Haber participado en las paros Colectivos espontáneos de trabajo que se produjeron en la Empresa los días 21, 22, 24, 25 del mes de Mayo a partir de las 14:15 horas y los días 27, 28, 29, 30, 31 de Mayo a partir de las 6:15 horas, de más uno de dichos días.

2º.- Haber participado en los paros Individuales espontáneos de trabajo que se produjeron en la Empresa los días 6 y 7 del mes de Junio a partir de las 14:15 horas y los días 10 de Junio a partir de las 6:15 horas, de más uno de dichos días, y faltar al trabajo sin justificación los días 11, 12 y 14 de Junio.

3º.- Haber desobedecido las requerencias que, en las fechas anteriores y para resumir el trabajo y reanudar la normalidad laboral, fueron formulados por la Delegación de Trabajo y Disciplina de la Empresa con carácter general, y además las requerimientos específicos que en tal sentido fueron hechos los días 25, 27, 29 y 30 del mes de Mayo y días 6 de Junio por la Empresa de la Empresa a sus representantes, habiéndose derivado de todo ello una situación de indisciplina y perjuicio notorio para la Empresa.

Disconforme Vd. de 5 días a partir de esta fecha, para formular los alegatos y presentar las pruebas convenientes su defensa.

En Cornellà, a 18 de Junio de 1974, el representante de la Empresa

[Firma]

Expedient disciplinari a Antonio Morales Ruiz representant sindical

boletín informativo de comisiones obreras de cataluña

BARCELONA, 17 de julio de 1974

Retalls de premsa sobre els conflictes de Solvay i Elsa de juny 1974

D'altra banda, els **empresaris del metall** del Baix Llobregat es van negar a renegociar el conveni i van intentar imposar el d'àmbit provincial, que recollia nivells salarials i condicions molt pitjors. Rebutjaven així la **plataforma reivindicativa** dels treballadors consistent en 650 ptes. diàries de sou mínim, 40 hores de feina a la setmana, IRTP a càrrec de l'empresa i drets d'assemblea i vaga.

El descontentament dels treballadors metal·lúrgics del Baix Llobregat va coincidir amb les vagues dels treballadors d'Elsa i Solvay i hi va acabar confluint. Els **enllaços sindicals** del metall, reunits en assemblea general als locals de l'OSE, van convocar una aturada de dues hores per al 3 de juliol. L'endemà, reunits novament als locals del sindicat vertical, van acordar convocar una **vaga general** a la qual s'hi van sumar no sols les **grans empreses** sinó també **tallers i fàbriques petites** de Sant Feliu, el Prat, Sant Joan Despí, Esplugues i Sant Boi (fins a 200). La pràctica de discutir i decidir les mobilitzacions en assemblees va ser clau en l'extensió i popularització del moviment, igual com la presència pacífica dels vaguistes al carrer.

La vaga general va continuar el dia 5, i el dilluns 8 es va estendre a Molins de Rei, Sant Vicenç dels Horts, Gavà i Viladecans, també a zones industrials d'altres comarques com el Vallès. Segons *El Correo Catalán*, el 80% de les empreses de Cornellà es van paraitzar, juntament amb els bars i comerços de la ciutat. En total, unes 30.000 persones de 300 empreses haurien participat en les aturades.

A més, **centenars de vaguistes es manifestaven pels carrers** o tallaven les vies del tren tot i la massiva presència policial ordenada pel governador civil, **Rodolfo Martín Villa**, estimada en uns 3.000 agents de la Policia Armada i la Guàrdia Civil. En els moments de màxima tensió, treballadors d'Elsa i Solvay van protagonitzar una **tancada a l'església de Santa Maria** de Cornellà. Les parròquies de la comarca s'havien pronunciat setmanes abans a favor de la seva lluita, de la llibertat sindical i del dret de vaga.

El dimarts 9 s'obrien negociacions mentre **treballadors de Solvay es tancaven a Montserrat**, amb l'abat actuant com a mediador. L'endemà, després de 52 dies, finalitzava la vaga d'Elsa amb la consecució de millores econòmiques per valor de 40 milions de ptes. anuals distribuïdes en: augment lineal de 3.400 ptes. mensuals, treball voluntari d'un tercer diumenge amb prima de 800 ptes. i readmissió de tots els acomiadats excepte els dos primers, per als quals es van anunciar compensacions mai satisfetes.

A Solvay la tornada a la feina es va produir a partir del 19 de juliol després d'acordar un increment salarial del 7% i una paga lineal de 8.500 ptes. en dues parts. L'empresa va readmetre tota la plantilla excepte quatre homes que van ser indemnitzats i quatre més que van passar a altres firmes del grup.

EN TOTAL,
UNES
30.000
PERSONES
DE
300
EMPRESSES

ES VAN SUMAR A LES
ATURADES ENTRE
EL 5 I EL 8 DE JULIOL

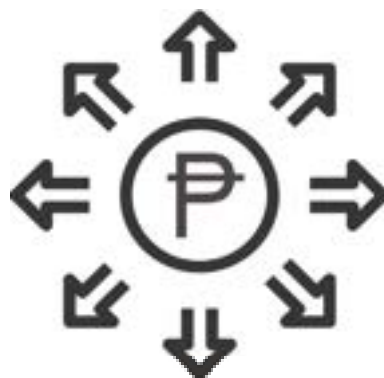

Els conflictes obrers
es multipliquen
durant l'agonia del
franquisme

L'intent d'avortar-la amb detencions precipita i allarga la vaga, a la qual s'afegeixen comerços i estudiants

Desembre de 1974 Contra la carestia de la vida

La **segona vaga general** a la comarca va tenir lloc els dies 5, 6 i 7 de desembre del mateix any 1974 i va suposar un pas més en la línia d'utilització de les estructures del sindicat vertical com a plataforma dels objectius de l'oposició democràtica. De fet la convocatòria es va acordar formalment en una **assemblea de 500 càrrecs sindicals** del Baix Llobregat el dia 28 de novembre als locals de l'OSE.

La reivindicació d'incrementos salarials al marge del que es pactava al conveni col·lectiu va ser una reivindicació habitual dels treballadors, ja que el fort increment del cost de la vida es menjava els augments pactats amb les empresaris. Per aquest motiu els treballadors de Pirelli Moltex van fer una vaga de 25 dies que va finalitzar el mes d'octubre i va comportar aturades solidàries de Elsa, Laforsa, Matacàs, Siemens i Gallina Blanca.

En aquesta ocasió la vaga ("aturada generalitzada") era una protesta contra "el **brutal increment del cost de la vida**" del qual se'n culpava la dictadura per la manera com gestionava la crisi, que castigava fortament les classes populars, i tenia una finalitat obertament política, descompondre el règim. El plantejament era que l'aturada durés 24 hores, si bé l'intent de la policia d'avortar-la amb la detenció dels principals líders va fer que s'allargués tres dies. A més de qüestionar la política econòmica, el moviment obrer passaria a denunciar la repressió i exigir les llibertats bàsiques.

Amb el precedent exitós de la vaga general d'Elsa i Solvay, les autoritats franquistes van témer un nou desbordament popular amb possible contagi fora del Baix Llobregat. En un intent d'evitar-ho i per ordre directa de la Direcció General de Seguretat, **la matinada del 3 al 4 de desembre la policia va detenir als seus domicilis 24 dirigents obrers**, gairebé tots de la comarca, sota l'acusació de pertànyer al PSUC, "versión regional del Partido Comunista de España, rama carrillista", l'enemic número 1 del règim. El jutge del TOP **Rafael Gómez-Chaparro** els va processar per associació il·lícita i propaganda il·legal.

Tan bon punt es coneixen les detencions, el mateix dia 4 comencen a aturar-se empreses, començant per Siemens, Pirelli i Laforsa, de Cornellà, on vivien set dels detinguts. **La vaga es generalitza** el dia 5 i continua el 6 i el 7; hi participen uns 30.000 treballadors. A pesar dels advertiments de la policia local, a Cornellà s'hi sumen molts comerços i l'institut de secundària; entitats i parròquies subscriuen un comunicat en què es pronuncien contra les detencions i a favor de les reivindicacions obreres.

La vaga general va obtenir un seguiment i un ressò considerables, si bé els detinguts no van ser **posats en llibertat** fins 19 dies després. A l'assemblea en què es va plantejar la tornada a la feina, el 9 de desembre, amb la participació de 350 càrrecs sindicals, la discussió va ser viva i l'**acord de desconvocatòria** es va prendre per majoria, a contracor i entre fortes resistències. La unitat sindical, treballosament aconseguida, va ser preservada.

Gener de 1976

Laforsa

La vaga que van protagonitzar els treballadors de **Laforsa** (Laminados y Forjados de Hierro y Acero, SA, empresa metal·lúrgica de **Cornellà**, amb 193 treballadors) va començar l'11 de novembre del 1975, però el conflicte venia d'abans. El 25 d'agost els treballadors, en disminuir-los les primes de producció, van decidir en assemblea deixar de fer hores extra, no treballar en festius i no realitzar les reduccions de jornada; al mateix temps van declarar conflicte col·lectiu per vies legals.

L'empresa, vinculada al grup Prodinsa, hòlding industrial del **Banc de Madrid** creat per **Claudio Boada**, va acomiadar injustificadament un empleat l'11 de novembre. Aquest càstig, juntament amb les tensions que s'arrossegaven des de l'estiu anterior i les dures condicions laborals, va empènyer els treballadors a **declarar una vaga** per reclamar la readmissió de l'acomiatat. Seria la **guspira d'un moviment** que es va anar contagiant a més empreses i sectors, en un context polític d'alta tensió per la malaltia i mort del dictador.

El desembre, la **UTT del Metall** va expressar, a través d'un full informatiu, la seva solidaritat amb els obrers de Laforsa i amb els d'altres fàbriques de la comarca: Fapasa (d'Esplugues), Fama (de Cornellà) i Soler Almirall (de Sant Joan Despí). El document finalitzava reivindicant un salari mínim de 20.000 ptes. mensuals per al sector, no a les hores extres perquè treia llocs de treball als aturats, la jornada laboral de 40 h. i condicions adequades de seguretat i higiene.

L'11 de desembre **CCOO** va convocar una **primera aturada general** en solidaritat amb els obrers acomiadats de la fàbrica Laforsa. Aquell dia van parar durant 4 hores 70 empreses de la comarca. Una altra fita del moviment solidari vertebrat al voltant del conflicte va ser la celebració el 21 de desembre d'un acte del **Congrés de Cultura Catalana** al Parc de les Aigües de Cornellà, amb 5.000 assistents, entre ells els vaguistes amb la roba de feina que venien clavells amb el rètol "amnistia i readmissió".

Davant la dura reacció de la patronal –la vaga de Laforsa va ser considerada il·legal i van ser acomiadats més de 150 membres de la plantilla–, **els vaguistes es van tancar** el 13 de gener a l'església de Santa Maria, amb el vistiplau del capellà. L'**atropellament fortuït** d'un treballador de Soler Almirall, de Sant Joan Despí, per part d'un cotxe de policia davant l'església va encendre encara més els ànims i, després de dos dies de tancament i d'amenaques policials, van decidir sortir-ne per passar a una altra fase d'extensió del conflicte.

Enllaç al documental de TV3 sobre la vaga de Laforsa

Manifestació realitzada per persones treballadores en Cornellà

Càrregues policials durant la marxa realitzada cap al Govern Civil a Barcelona, gener 1976

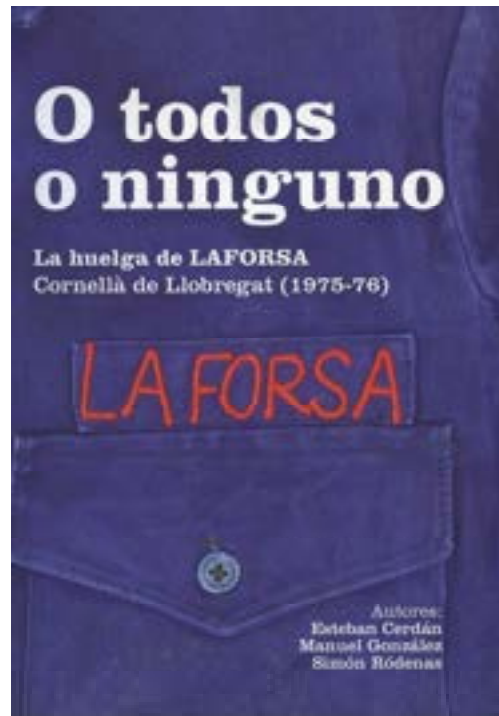
Treballadores i treballadors concentrats davant de la porta del sindicat vertical de Cornellà, gener 1976

Assemblea en la seu del sindicat vertical de Cornellà, gener 1976

Concentració treballadors de Laforsa i d'altres empreses davant el Banc de Madrid a Cornellà

Paral·lelament, la **Intersindical** va acordar proposar una setmana de lluita en solidaritat amb els treballadors de Laforsa, contra els topalls salarials, en defensa dels llocs de treball i per l'amnistia. Era una **crida pública** formulada per alguns dels dirigents més reconeguts i bregats en lluites anteriors: **Juan Ramos**, president de la UTT del Metall de Cornellà; **José Cano**, president de la UTT del Metall de Sant Feliu de Llobregat; **Carles Navales**, president de la UTT del Vidre i Ceràmica de Cornellà, acomiadat d'Elsa el 1974; **Pere Caldas**, president de la UTT de la Química de Cornellà; i **Emilio Guerrero**, president de la UTT del Metall de Sant Joan Despí.

Aquests dirigents, d'entre 19 i 40 anys, van exercir com a representants del moviment, reconeguts com a tals per les autoritats amb les quals van interlocutar i negociar, entre les quals el nou governador civil, **Salvador Sánchez Terán**. Es recolzaven en una pràctica quotidiana d'assemblees obertes de taller, de fàbrica, de localitat, de sector i comarcals, en els locals de la mateixa OSE, ocupada en bona part pels efectius de les cada cop menys clandestines CCOO.

Del 19 al 25 de gener la **comarca sindical de Cornellà pràcticament es va paraitzar**; també van aturar-se empreses d'Esplugues, Sant Just Desvern i de la rodalia de Martorell. Van arribar a parar 60.000 treballadors de 200 empreses i es van perdre 5 milions d'hores de feina.

A més d'aturar l'economia, els alçats van **ocupar sistemàticament els carrers**. El 20 de gener, més de 10.000 empleats van recórrer zones industrials de Cornellà, Sant Joan Despí i Esplugues, per acabar davant el Banc de Madrid a Cornellà, on van rebre cops de porra i pilotes de goma. El dia 22, va tenir lloc la marxa a Barcelona, que va consistir a concentrar-se a Cornellà i després caminar fins a la seu del Govern Civil.

El conflicte es va resoldre amb la readmissió dels 157 treballadors, i la suspensió de sou i feina durant sis mesos per a sis dirigents i durant tres mesos per a quatre companys destacats més. La vaga es va donar per finalitzada el 22 de febrer. Havia durat 105 dies i en aquell moment era la més llarga a Catalunya des de la Guerra Civil. La lluita es va sostenir en la solidaritat, tant moral com material: les diferents campanyes de captació de fons van aconseguir superar la suma dels 6 milions de pessetes, indispensables per a la subsistència de les famílies en tot aquest temps.

Al capdavall el lema "**O todos o ninguno**" es va imposar. Per celebrar-ho, es va celebrar una festa al Centre Social Almeda i es va jugar un partit de futbol d'agermanament entre els treballadors de Laforsa i els de la Siemens, una de les plantilles que va donar suport als vaguistes.

La coordinadora de CCOO del Baix Llobregat

I LES DETENCIONS DE 1967 A L'ESGLÉSIA DE SANT JAUME D'ALMEDA

El dissabte 22 d'abril de 1967, al voltant de les 8 de la tarda, la policia comandada pel comissari en cap de la 6a Brigada Regional d'Investigació Social, Antonio Juan Creix, deté 40 persones a la sortida d'una reunió de les Comissions Obreres a la parròquia de Sant Jaume del barri Almeda, a Cornellà de Llobregat. Setze serien processades i condemnades pel Tribunal d'Ordre Públic el febrer de 1969 a tres (13) i sis mesos (2) de presó per reunió il·legal. Uns dos mesos abans, el Tribunal Suprem havia declarat il·legals les Comissions Obreres, en considerar-les un apèndix del partit comunista.

Mentre els penats eren a la presó Model de Barcelona, hi van ingressar els detinguts en la preparació de l'1 de Maig de 1969 a Cornellà, en els primers passos reivindicatius del que serien les Comissions de Barris i Fàbriques.

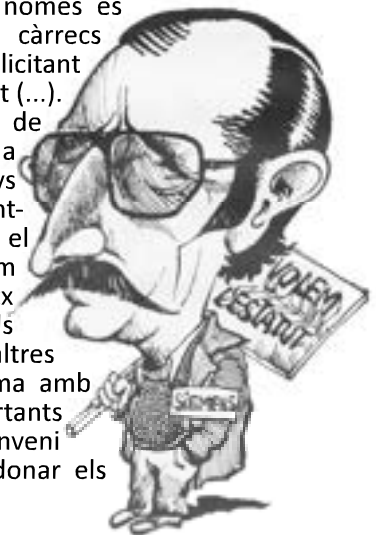
Les reunions dels dissabtes es feien des de feia uns dos anys a les dependències de l'església amb l'aquiescència del rector, Oleguer Bellavista, i hi assistien treballadors i delegats de les empreses del Baix Llobregat per tractar assumptes laborals en un marc de llibertat que no permetia el sindicat vertical únic, de marcada orientació empresarial. Amb motiu de la preparació de les eleccions sindicals de 1966 van arribar a passar-hi de 50 a 80 persones. Aconseguir que els llocs de delegats i jurats d'empresa fossin ocupats per representants compromesos amb la lluita obrera i la negociació dels convenis va centrar l'activitat legal de les incipients Comissions.

Entre els 16 condemnats d'Almeda hi havia càrrecs elegits a les eleccions sindicals celebrades a la tardor de 1966 i quatre membres de la coordinadora de Comissions Obreres de la comarca formada la tardor de l'any anterior; dos dels condemnats havien estat acomiadats a la vaga de Siemens de 1962 i un altre havia estat detingut en ocasió de la caiguda de la comissió central de Barcelona de CCOO, la primera coordinadora de Comissions Obreres de Catalunya, els passos organitzatius inicials de la qual es van donar als locals de la parròquia de Sant Miquel de Cornellà. Alguns militaven al PSUC, altres en

moviments obrers catòlics (ACO, HOAC, JOC) i la resta no tenien cap adscripció: el component humà que va donar lloc a les Comissions. Treballaven en empreses del metall, químiques, construcció i tèxtil de Cornellà, Sant Boi, Gavà i l'Hospitalet (Siemens, Pirelli Wamba, Corberó, Tuperín, Roca, Manufacturas Dubler i Plàsmica).

Un d'ells, Antonio García, explicava l'activitat d'aquella coordinadora, una "avantguarda molt avantguarda", a *El Baix Llobregat, 15 años de luchas obreras* (1976) de la següent forma: "Ens reuníem en un pis, al pis del company García-Nieto, a la Satèl·lit [Sant Ildefons de Cornellà]... o a casa d'uns estudiants, al domicili de companys menys coneguts... Les decisions les preniem unes poques persones, redactàvem uns fulls informatius... tot quedava entre nosaltres, els mateixos homes de sempre... De vegades l'home que picava el clixé era el mateix que havia de repartir el paquet a la seva zona".

Sobre el sentit de participar en el sindicat vertical per estendre la lluita recordava: "Nosaltres vam trencar això que al sindicat només es podien reunir els càrrecs sindicals i a més sol·licitant la reunió per endavant (...). Nosaltres vam haver de trencar això anant a veure els companys de cada fàbrica, dient-los que havien de fer el conveni. Els ateníem al sindicat, al despatx de la secció social, els confeccionàvem nosaltres mateixos la plataforma amb els punts més importants a plantejar en un conveni col·lectiu, i això va donar els seus resultats".

Antonio Garcia Sánchez, per Toni Batllori

'PRENSA OBRERA'

I LES COMISSIONS DE BARRIS I FÀBRIGUES

L'octubre del 1971, un mes després de les inundacions provocades pel desbordament del Llobregat, surt al carrer el **primer número de *Prensa Obrera***, publicació clandestina dels treballadors organitzats a les **Comissions de Barris i Fàbriques del Baix Llobregat**. Els seus objectius: "Informar, guiar i difondre la lluita de la nostra classe" en un moment en què es veia possible "la unitat de tots els explotats contra l'enemic comú: el capitalisme".

Les Comissions de Barris i Fàbriques (CBF) neixen del **compromís social del jovent de Cornellà** i l'activisme d'un grup de joves procedents de les Comissions Obreres Juvenils (COJ) i la Joventut Obrera Catòlica (JOC) que tenien com a referent **Joan N. García Nieto**, sacerdot jesuïta, consiliari de la JOC i l'HOAC (Germandat Obrera d'Acció Catòlica), sociòleg i professor d'ESADE, on va crear l'Institut d'Estudis Laborals, i que vivia al barri de Sant Ildefons des de l'any 1966.

Aquest nucli, en què conflueixen nascuts al poble i nous, comença innovant amb l'organització de la **Setmana de la Joventut de Cornellà**, entre el 10 i el 17 novembre del 1968, es reforça amb la posterior enquesta a joves de 14 a 25 anys que va donar lloc al llibre *Juventud obrera y conciencia de clase*, de García Nieto i Alfonso Carlos Comín, i fa un notable pas endavant amb el *Manifest de la joventut de Cornellà*, presentat el 9 de novembre de 1969, síntesi de l'esperit rebel i la voluntat de canvi social d'una generació.

El grup inicial de les Comissions de Barris i Fàbriques fa els primers passos l'any 1968, actuant com a punta de llança a la **manifestació comarcal del Primer de Maig** de Cornellà, adopta aquest nom a finals de 1970 i adquireix la maduresa encapçalant la resposta ciutadana a la tragèdia que suposa la **inundació dels barris Almeda, Centre i Riera** després del desbordament del riu Llobregat el 20 de setembre de 1971. Participen en les tasques de neteja dels barris al costat dels veïns, obliguen que excavadores i camions contribueixin a la tasca i encapçalen les mobilitzacions en exigència d'ajuda de l'administració i de mesures per protegir els barris: sota el lema "Canalització!", aquell any i els següents es viuran manifestacions, concentracions, cartes i manifestos, amb pocs enfrontaments amb la policia i algunes detencions.

La repercussió d'aquests fets fa que les direccions dels partits antifranquistes (il·legals) mostrin el seu interès per integrar aquest grup a la seva disciplina, però ells, després de rebutjar moltes propostes, **decideixen ingressar a Bandera Roja (BR)**. L'entrada a BR suposa una nova incorporació de quadres procedents de Barcelona, exemple de la *migració política* que es va donar durant el desenvolupament del moviment obrer i popular a la comarca.

A finals de 1970 i primers de 1971, CBF ja disposa de **nuclis de joves organitzats** amb presència a fàbriques, barris i instituts, però qualsevol lloc on hi hagués joves, com els balls i les discoteques, podia ser un centre de captació. A més, hi ha un grup de joves universitaris que s'han integrat directament al moviment de la mà de Pere Caldas. Territorialment, l'organització s'ha estès pels barris de Cornellà, les Planes de Sant Joan Despí i Molins de Rei, i comença la seva entrada a fàbriques del Prat i Sant Boi.

Com correspon a un grup format fonamentalment per "estudiants obrers de Cornellà", segons els etiqueta la Guàrdia Civil en un informe de desembre de 1970, la vivència de **la lluita obrera és part del seu ADN**. Des del primer moment CBF estableix la consigna de treballar en grans fàbriques on l'acció politicoindustrial era més factible. De la primera assemblea de la Coordinadora de Sectors del Baix Llobregat, de novembre de 1972, s'informa que hi ha representants de **grans empreses** com Tornilleria Mata, Laforsa, ERMSA, ELSA, Siemens, Pirelli Moltex, Roca, Solvay, La Seda, Terlenka, Philips, Emtisa i "moltes altres". Seguint l'esquema de BR, els fronts de barris, instituts i ensenyants hi assisteixen com a convidats. Significativament, l'editor de *Prensa Obrera* passa llavors a ser Sectors de Comissions Obreres i Comissions de Barris del Baix Llobregat i la capçalera incorpora el text "Per un sindicat obrer! Visca Comissions Obreres!".

La confecció i distribució de *Prensa Obrera* suposa un **esforç de propaganda ingent i sostingut al llarg de gairebé tres anys**, amb tiratges de fins a 5.000 exemplars de cadascun dels 16 números més els especials. CBF hi afegirà el repartiment de fulls volants en accions coordinades i multitud de manifestacions ràpides *enquadrades* —no es publicaven i només hi acudien militants i l'entorn més proper— amb l'objectiu de reduir les possibilitats de repressió.

Treure els conflictes al carrer, fer que es coneguessin als barris i posar en contacte les empreses en conflicte, amb la intenció d'estendre la lluita obrera i popular i propiciar la solidaritat eren objectius permanents de l'organització. Evidentment, malgrat les mesures de seguretat, en què el nucli de coordinació estava particularment ocupat, les accions de propaganda van suposar multitud de detencions i processaments.

El juliol de 1974 apareix l'últim número de *Prensa Obrera*, encapçalat per l'**informe de la vaga general del Baix Llobregat** "que es va discutir i aprovar en una assemblea unitària de Comissions Obreres", com s'encarrega de ressaltar la publicació. I afegeix: "La qual cosa entenem que és un ferm pas cap a la **unificació de les Comissions Obreres**". Efectivament, a partir de l'experiència de la vaga i després de l'acord d'integració de BR al PSUC, les comissions organitzades a la Coordinadora de Sectors sota la influència de BR es van integrar a la CONC l'octubre de 1974.

El ressò de les lluites en la premsa legal

La relativa liberalització que representava la **lleï Fraga** (1966) va actuar com a **revulsiu per a la premsa diària barcelonina**. Continuava estant vetada la crítica política, però en els àmbits de la **informació local i comarcal** es van obrir escletxes per a un periodisme més viu i fidel a la realitat. Des del Baix Llobregat, una nova generació d'informadors va nodrir els diaris barcelonins que s'hi atrevien amb continguts allunyats de l'oficialisme que proporcionaven els cronistes locals.

L'accés de **forçades de professionals joves** a les redaccions d'*El Correo Catalán* i *Diario de Barcelona*, juntament amb l'aparició de capçaleres com ara *Tele/eXprés* i *Mundo Diario* (totes quatre ja desaparegudes), juntament amb la voluntat de generar **notícies de les noves àrees urbanes**, on els **conflictes socials** afloraven de manera creixent, van donar rellevància singular a la figura del **corresponsal** al llarg de la dècada dels 70.

Pels informadors locals la separació entre **periodisme i actitud cívica** resultava sovint tènue, per això en lloc de competir entre ells es coordinaven per aconseguir la **màxima difusió de manifestacions, vagues i altres**

esdeveniments sorgits dels moviments obrer i veïnal. També junts s'ocupaven de **cobrir les vacants**, quan n'hi havia, i de **resistir les pressions** que rebien dels poders locals o les amenaces dels sectors ultres. Tot això sense cap estabilitat laboral, com a segona ocupació o com a via per practicar l'ofici durant els estudis: cobraven a tant la peça, tard i malament, i assumien totes les despeses.

Durant la llarga **vaga d'Elsa**, els corresponsals de Cornellà es reunien cada dia per assegurar la **presència diària de notícies** sobre el conflicte als diferents diaris, i no era un fet insòlit. **La premsa va ser un espai legal més** dels que en aquella etapa van conquerir els moviments democràtics. L'experiència de la comarca, a més d'existir, es va projectar, va tenir **ressò mediàtic**, en la terminologia actual, gràcies a aquests peons de la premsa.

En l'època de l'ofensiva democràtica prèvia a la caiguda del franquisme, molts corresponsals eren alhora **protagonistes o almenys participants** dels fets que relataven a les seves cròniques. Això explica que del **planter de corresponsals** dels anys 70 en sorgissin força polítics amb dedicació més o menys plena. D'altres, en canvi, van optar per professionalitzar-se del tot en el periodisme.

CONVENI COMARCAL DEL METALL

La negociació col·lectiva com a vehicle de lluita per les condicions de vida

El Conveni Comarc del Metall constitueix l'exemple més genuí de l'estratègia de CCOO de la comarca de fer servir la negociació col·lectiva com a instrument principal de la lluita per les millores salarials i de les condicions de vida i treball, alhora que actua com a eina per estendre la influència del moviment obrer i la seva organització.

	 EMPRESSES	 TREBALLADORS	%
Castelldefels	25	150	0,59
Cornellà	224	7.408	29,05
Gavà	54	5.453	21,38
El Prat de Llobregat	91	1.507	5,91
Molins de Rei	36	548	2,15
Sant Boi de Llobregat	143	3.111	12,20
Sant Feliu de Llobregat	140	2.502	9,81
Sant Joan Despí	58	2.238	8,78
Sant Vicenç dels Horts	36	975	3,82
Viladecans	59	1.610	6,31
Total	866	25.502	100

Dels petits èxits de 1966 —una millora de les pagues extres respecte al conveni provincial, mitjançant una norma d'obligat compliment (NOC) del delegat provincial de Treball—, a la gran mobilització de la vaga general de 1974, hi ha un llarg trajecte que s'inicia el 15 de juliol de 1965, quan un grup de representants sindicals elegits a les eleccions de 1963 comença els tràmits per aconseguir un conveni comarc del Metall. L'èxit de la setmana laboral de 42 hores (2.000 hores anuals), juntament amb un significatiu augment de salari, increment de les pagues extres (30 dies calculats sobre salari, plus conveni i antiguitat) i increment de vacances (passen de 21 a 25 dies naturals continuats), que s'aconsegueix amb la signatura del conveni del 1974 és conseqüència de l'esforç continuat d'organització i lluita que es desplega des de les clandestines CCOO i les estructures locals del sindicat oficial, controlades majoritàriament per elements de CCOO a partir de les eleccions de 1966 i 1971.

Font: elaboració pròpia amb dades del Censo Sindical de Empresas de 1970. Consejo Económico y Social del Bajo Llobregat. Comisión de Industria. Memoria de 1974.

Una mirada al que era aleshores el sector ens permet calibrar el que va suposar aconseguir que el Conveni Sindical per a la Indústria Siderometal·lúrgica de la comarca de Cornellà (en curt, Conveni Comarcal del Metall) fos una realitat i les dificultats que van tenir els dirigents de grans i mitjanes empreses amb conveni propi que el van encapçalar. Segons les dades del cens sindical d'empreses del 1970, els municipis que conformen la comarca sindical de Cornellà ocupen gairebé **el 75% de tot el Metall del Baix Llobregat**, amb 866 empreses i més de 25.500 treballadors que representen pràcticament el 50% de la indústria manufacturera de la comarca. La zona nord ocupa només un 5%, mentre que Esplugues de Llobregat i Sant Just Desvern donen feina al 20% restant.

Quan la normativa d'eleccions de 1971 obre la possibilitat que les 43 empreses del metall d'entre 50 i 100 treballadors pugin tenir jurat i negociar el seu propi conveni col·lectiu, l'objectiu sindical serà que quedin dintre del conveni comarcal, cosa que s'assolirà plenament, segons hem pogut comprovar amb el llistat d'empreses amb conveni propi l'any 1975. Així doncs, si deixem de banda les 40 empreses de més de 100 treballadors que normalment disposaven de conveni propi, el conveni comarcal del metall emparava teòricament el 95% de les empreses.

La iniciativa per disposar de conveni partia dels representats dels treballadors, que també podien decidir afegir-se a un d'existent. El problema era que accedir als treballadors i/o als seus representants depenia de la voluntat dels **funcionaris sindicals nomenats per l'administració**, que controlaven gelosament que l'activitat sindical no desbordés les estretes vies establertes.

En aquest sentit, les assemblees d'aquells anys als locals de Cornellà i l'activitat per defensar els interessos dels treballadors mitjançant les **reunions, assemblees, difusió d'octavilles, manifestacions, boicot d'hores extres, aturades parcials i vagues** totals van constituir un exercici concret i real de les llibertats polítiques i sindicals (reunió, associació, expressió, manifestació i vaga), que van trencar a la pràctica la cotilla legal i organitzativa de la dictadura i el control i enquadrament exercit per les autoritats governatives i sindicals, la patronal i la policia.

El Conveni Comarcal del Metall neix de la **insatisfacció respecte de les condicions establertes al conveni provincial**, després de vèncer l'oposició dels empresaris i del delegat comarcal de Sindicats. En els seus primers passos va lligat al conveni provincial —el text del qual s'imposa a la NOC de 1966—, i no aconsegueix enlairar-se fins al 1969 i 1971, gràcies a l'impuls de la mobilització obrera. El conveni del 1971, que substitueix la NOC del 1970, afecta més de 500 empreses amb 15.192 treballadors i la seva vigència va des del setembre del 1971 fins al març del 1973, amb **revisió automàtica segons l'increment de l'IPC** l'abril del 1972 i una **jornada laboral que ha de passar de 48 a 44 hores** per l'aplicació de la rebaixa pactada al conveni provincial, a partir d'agost del 72.

No hi haurà nou conveni fins al 30 de novembre del 1974, després de la primera vaga general i vint mesos després de finalitzat l'anterior. El motiu principal d'aquest llarg retard va ser l'**exigència empresarial de retorn al conveni provincial**, que consideren un àmbit territorial més adequat als seus interessos. A banda de les raons econòmiques esgrimides, aquest àmbit de negociació estava controlat pel sindicat oficial, que dominava la representació dels treballadors.

PER SABER-NE MÉS

Ignasi Riera i Josep Botella: *El Baix Llobregat. 15 años de luchas obreras*. Barcelona, 1976.

Sebastian Balfour: *La dictadura, los trabajadores y la ciudad: el movimiento obrero en el área metropolitana de Barcelona (1939-1988)*. València, 1994.

Francisco Ruiz Acevedo, Antonio García Sánchez i Vicenç Lizano Berges: *El estilo sindical del Baix Llobregat. El sindicalismo bajo la dictadura franquista 1960-1976*. Cornellà de Llobregat, 2003.

Joaquín Beltrán Dengra: *El movimiento obrero en el Baix Llobregat entre 1970 y 1975*. Brocar. Cuadernos de Investigación Histórica, 26.

Joaquín Recaño: *La Immigració al Baix Llobregat. L'onada migratòria dels anys seixanta*. Papers de Demografia, 177, 2000.

Jordi Rosés (director): *L'economia del Baix Llobregat, creixement i desequilibris*. Caixa d'Estalvis de Catalunya. Barcelona, 1989.

Estructura y perspectivas de desarrollo del Bajo Llobregat. Consejo Económico - Social Sindical del Bajo Llobregat. Barcelona, 1975.

Pere Ysàs, Carme Molinero i Javier Tébar: *Las Comisiones Obreras de Cataluña, de movimiento sociopolítico a confederación sindical*. Dins *Historia de Comisiones Obreras (1958-1988)*. Madrid, 1993.

BAIX LLOBREGAT

BAIX LLOBREGAT
Catalunya, Espanya, Món

1974

29 de maig

Comença la vaga a Elsa per la taula reivindicativa i la readmissió dels acomiadats. CCOO llança la consigna "tots amb ELSA"; aturades en almenys 19 empreses. A Solvay tornen les aturades; l'endemà l'empresa decreta 24 hores de suspensió de sou i feina; el personal de tarda i nit es presenta a les instal·lacions per evitar riscos.

23 de gener

Durant la conferència regional europea de l'OIT, el grup de treballadors admet CCOO i UGT.

Toca renovar convenis col·lectius en empreses combatives com Pirelli, Clausor, Mata, ERMSA, Fama, Elsa, Fergat, Soler Almirall, Fundición Serra, Matacás, Hispano Suiza, La Seda...

21-1

Comencen les aturades parcials.

18-1

A Elsa l'assemblea rebutja la proposta de l'empresa per insuficient.

GENER

2-1

Franco nomena Carlos Arias Navarro president del Govern en substitució de Luis Carrero Blanco, mort en atemptat d'ETA el 20-12-1973.

3-1

Nova llei de convenis col·lectius que reforça el paper de l'OSE (sindicat vertical).

FEBRER

Es mantenen les aturades i el boicot a les hores extra. Entitats de Cornellà exigeixen català a l'escola.

12-2

Arias exposa a les Corts un programa d'aperturista (l'esperit del 12 de febrer) que no arribarà a aplicar.

16-2

Diario Femenino es converteix en *Mundo Diario*. Hi apareixerà la primera secció diària en català en un diari, Catalunya endins.

2 de març

Execució del militant del MIL Salvador Puig Antich i de Georg Michael Welzel, conegut com a Heinz Chez, a pesar de les intenses campanyes contra la pena de mort i per l'amnistia.

2-3

Aturades de protesta en fàbriques en reacció a l'execució de Puig Antich; manifestacions a Cornellà i el Prat.

MARÇ

15-3

Obre les portes El Corte Inglés de la Diagonal.

26-3

Intent d'expulsió del bisbe de Bilbao, Antonio Añoveros, per homilies en què defensava el dret a la llibertat del poble basc; davant el suport de l'episcopat i el Papa, el règim accepta que marxi "de vacances".

29-3

Aprovació inicial de la revisió del Pla Comarcal, futur Pla General Metropolità de Barcelona, que vol posar límits a la voracitat constructora i a la discrecionalitat dels plans parcials.

ABRIL

25-4

Aixecament militar i civil a Portugal que posa fi al règim autoritari (Revolució dels Clavells).

MAIG

31-5

Rodolfo Martín Villa, governador civil de Barcelona en substitució de Tomás Pelayo Ros.

27-6

1.500 assistents al funeral per un treballador d'Elsa mort d'infart; la policia els dissol a la sortida.

22-6

A la Casa Sindical de Cornellà, 516 vaguistes d'Elsa confirmen en votació individual i secreta la continuació de la lluita.

21-6

Tancada a Santa Maria en solidaritat amb un treballador detingut la nit anterior.

14-6

L'empresa comunica per escrit a tots els treballadors de Solvay que qui no torni a la feina queda acomiadat; l'empresa comunica per escrit a tots els treballadors de Solvay que qui no torni a la feina queda acomiadat; uns 30 empleats s'avenen a recuperar part de la producció; mentrestant s'organitza una xarxa de solidaritat econòmica i de suport a la comarca i a fora en confluència amb Elsa.

10-6

Refusen entrar a treballar els readmesos d'Elsa: "O tots o cap"

4-6

En el moment de la reincorporació a la feina, la policia reté el personal i comunica una llista de 5 acomiadats i 3 càrrecs sindicals expedientats.

13-7

Principi d'acord a Solvay que inicialment la plantilla desaprova; la reincorporació serà efectiva dies després.

10-7

Final de la tancada a Montserrat un cop iniciades les negociacions; assemblea sindical comarcal per valorar les lliçons del conflicte; la premsa estimarà en més d'1 milió les hores de feina perdudes.

9-7

Tancada de vagues de Solvay a Montserrat; s'obren negociacions per al conveni comarcal del Metall i es garanteix que no hi haurà represàlies per la vaga solidària.

8-7

La vaga s'estén a més municipis; judici a porta tancada pels 5 acomiadats de Solvay amb mesures extremes de seguretat. Acord entre empresa i treballadors i l'OSE, per a la tornada a la feina a Elsa.

6-7

El cap de setmana continuen els enfrontaments i les detencions; homilia de la vicaria episcopal del sud de Barcelona en pro de la justícia i la solidaritat.

5-7

Continuen les assemblees diàries i s'estenen les aturades a aproximadament 200 empreses de la comarca; participació de comerços de Cornellà i Sant Joan Despí. Suspensió del judici a magistratura pels 5 acomiadats de Solvay; manifestació a la sortida.

4-7

Inici de la vaga general, que segueixen totes les empreses importants; a la tarda unes 10.000 persones es concentren al voltant de la Casa Sindical de Cornellà.

3-7

Mentre es fa el judici a Magistratura paren dues hores 87 empreses; assemblea de càrrecs sindicals en què es convoquen aturades per l'endemà; tancada conjunta d'Elsa i Solvay a l'església de Santa Maria de Cornellà.

1-7

L'assemblea d'Elsa aprova retirar les demandes per acomiadament i confiar només en la lluita per resoldre el conflicte.

JULIOL

AGOST

SETEMBRE

OCTUBRE

NOVEMBRE

DESEMBRE

Juliol naixement de Convergència Socialista de Catalunya amb militants procedents de l'MSC i altres grups; un sector formarà el Reagrupament Socialista Democràtic i s'associarà amb Pujol.

24-7

Cau el règim dels coronels a Grècia.

29-7

Es presenta la Junta Democràtica d'Espanya amb la participació del PCE, PSP, altres partits, CCOO i personalitats democràtiques; propugna la ruptura amb el franquisme i l'obertura d'un període constituent.

9-8

El cas Watergate força Richard Nixon a dimitir com a president dels EUA.

26-8

Llei de creació de la Corporació Metropolitana de Barcelona, de què formen part 16 municipis del Baix Llobregat.

8-9

Detenció de 67 participants en una reunió de la permanent de l'Assemblea de Catalunya a Sabadell.

13-9

Atemptat d'ETA a la cafeteria Rolando de Madrid; 13 morts i 73 ferits.

11/10

XIII Congrés del PSOE a Suresnes que elegeix Felipe González com a secretari general.

3-11

Fundació d'Unió de Pagesos.

4-11

Comença a funcionar el pont aeri.

10-11

Setmana per l'Amnistia impulsada per l'Assemblea de Catalunya.

17-11

Fundació de Convergència Democràtica de Catalunya, partit liderat per Jordi Pujol.

1-12

La píndola anticonceptiva es generalitza; se'n consumeixen 4,6 milions d'unitats a Espanya.

3-12

Vaga d'autobusos de Transports de Barcelona.

21-12

Promulgat l'estatut d'associacions polítiques.

9 de juliol

Franco és hospitalitzat per tromboflebitis; el príncep Joan Carles assumeix les funcions de cap d'Estat entre el 19-7 i el 2-9.

28 de novembre

Jornades de lluita contra la carestia de la vida, contra els expedients de crisi i per les llibertats a Barcelona i àrea metropolitana, impulsades per CCOO.

Constitució de la Taula Democràtica de Cornellà.

6-12

Segueixen dos dies més les aturades amb suport d'entitats ciutadanes de Cornellà que signen una carta adreçada a l'alcalde per ser lliurada al governador civil en defensa dels detinguts.

5-12

Vaga general per la carestia de vida en què participen 82 empreses i un total de 16.000 treballadors; la policia impedeix tancar comerços amb l'amenaça de fortes multes, també frustra una trobada de reflexió cristiana a l'església de Santa Maria.

4-12

De matinada, detenció "preventiva" de 24 persones acusades de pertànyer al PSUC; passarien 19 dies empresonades. Assemblea comarcal de químiques; l'aturada sense esperar al dia 5.

BAIX LLOBREGAT

BAIX LLOBREGAT
CATALUNYA, ESPANYA, MÓN

1975

17 de gener

Conflicte a SEAT a causa dels més de 300 acomiadaments les vagues de la tardor i l'hivern anteriors.

22 de maig

Legalització parcial de la vaga com a "últim recurs"; el 30 es regula la reunió a les empreses.

24-2
Conflicte a Durax, de Sant Feliu, que s'allarga fins a mig maig.

10-2
Inici del llarg conflicte pel conveni a Tubauto, de Sant Just Desvern, que dura fins al 7-6.

7-3
Aturades en **35 empreses** en solidaritat amb els advocats Albert Fina i Montserrat Avilés i vuit treballadors de Seat, jutjats pel TOP.

Campanya contra el desviament del Llobregat.

23-4
Aturada de 15 minuts en solidaritat amb Tubauto en què participen 27 empreses.

Manifest dels 22 pro ajuntaments democràtics a Cornellà. A partir dels càrrecs sindicals elegits democràticament, es crea un nou organisme unitari de direcció col·legiada del moviment obrer a la comarca, la Intersindical.

16-5
Concentració de **3.000** persones en solidaritat amb Tubauto i Miniwatt.

Canvis en la direcció de Laforxa que comporten nous sistemes de treball i maquinària; una avaria trasbalsa vacances i condicions laborals.

GENER

FEBRER

MARÇ

ABRIL

MAIG

JUNY

L'economia espanyola trontolla per la inflació (69% des del 1969), l'atur, la caiguda de la borsa i l'increment del deute exterior; acusada conflictivitat laboral arreu. Catalunya assoleix els 5.660.393 habitants dels quals 982.956 són nascuts a Andalusia. El PCE(i) passa a dir-se Partit del Treball.

28-1

Convocat el Congrés de Cultura Catalana, una iniciativa del Col·legi d'Advocats de Barcelona que aglutinarà el teixit associatiu i mobilitzarà amplis sectors populars entre el 1976 i el 1977.

4-3

Ple municipal a Barcelona en què 18 regidors es neguen a subvencionar l'ensenyament de la llengua catalana.

Vagues arreu de l'Estat contra la congelació salarial.

16-4

Conflicte a la Construcció a la província de Barcelona.

25-4

Estat d'excepció a Guipúscoa i Biscaia durant tres mesos en reacció al terrorisme d'ETA.

30-4

Final de la guerra del Vietnam.

13-5

Surt al BOE la convocatòria de les últimes eleccions sindicals sota el franquisme; **vuit milions de treballadors** elegeixen 367.435 enllaços i 80.412 vocals jurats; a Catalunya les candidatures democràtiques i representatives ocupen massivament els càrrecs.

Constitució de la Plataforma de Convergència Democràtica, organisme d'oposició nucleat pel PSOE, democristians i la UGT; també propugna la ruptura amb el règim.

12-6

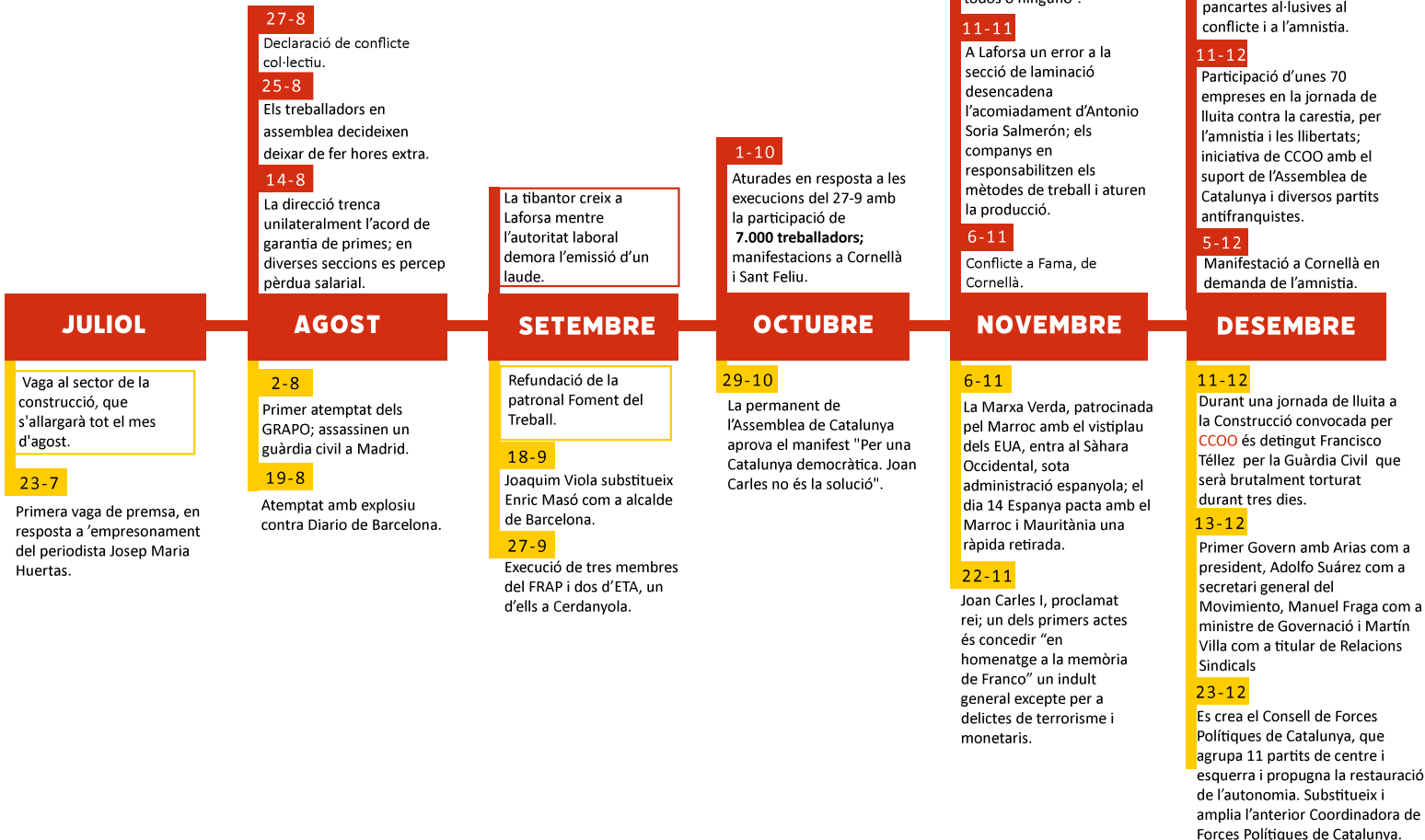
Es tanca a Barcelona el cicle Terceres vies a Europa, en què apareixen a l'escena pública els líders de l'oposició democràtica catalana.

20- de novembre
S'anuncia la mort de Franco.

Desembre-gener
Presència continuada de vagues de Laforsa a les festes de Nadal i la cavalcada de Reis de Cornellà.

30-1

Tornada a la feina, que en alguns casos es fa efectiva el dilluns següent; balanç de **80.000 participants** a la mobilització general, inclosos estudiants, comerciants i ciutadania en general, el moviment de masses més important de la Catalunya contemporània, amb un impacte de **cinc milions d'hores de feina**.

29-1

La vaga continua encara a Cornellà, el Prat, part de Sant Joan Despí, Sant Vicenç i Martorell; aturada general solidària a l'Hospitalet.

28-1

Tornada parcial a la feina; reunió de la Intersindical amb el delegat provincial de Sindicats.

27-1

Tancada a l'església de Santa Magdalena d'Esplugues per la prohibició de fer assemblees.

26-1

Lockout en empreses de Cornellà, Sant Feliu i Esplugues.

25-1

Reunió negociadora de Laforsa a la delegació provincial de sindicats, sense acord; assemblea de càrrecs sindicals a Cornellà.

23-1

S'hi sumen el Prat i la comarca de Martorell.

22-1

Marxa massiva en direcció al Govern Civil que és dispersada diverses vegades per la policia; les xifres oficials parlen de **150 empreses** i **25.000 treballadors** mobilitzats, la premsa arriba als **60.000**.

21-1

La vaga s'estén i afecta **120 empreses** mentre els empresaris preparen tancaments patronals.

19-1

60 Empreses segueixen d'entrada la crida a la vaga general; Cornellà, Sant Feliu, Esplugues i Sant Joan Despí queden paralizats.

18-1

Marxa de milers de treballadors de Soler Almirall, Elsa i veïns del barri Pedró, de Cornellà, per visitar l'obrer ferit per la Policia Municipal internat a l'hospital de Bellvitge. Els membres de l'oposició democràtica convoquen el poble en general per lliurar el Manifest dels 48 en demanda d'amnistia.

16-1

- Aturada en més de **300 empreses** de Cornellà, Esplugues, Sant Joan Despí, Sant Vicenç dels Horts.
- En una assemblea a la delegació comarcal de l'OSE, la Intersindical crida a una setmana de lluita, del 19 al 25 de gener, i a la celebració d'assemblees a totes les fàbriques i tallers.

15-1

Comencen les aturades en empreses i les manifestacions.

14-1

La policia carrega contra la concentració solidària que s'ha format al voltant de l'església i atropella Rafael Rosa, càrrec sindical de Soler Almirall; després d'àrdues negociacions, la policia es retira i els tancats abandonen el temple.

9-1

Tancada de treballadors de Fama dins la fàbrica

GENER

FEBRER

Manifestacions massives per la llibertat i l'amnistia a Barcelona.

16-2

Primer viatge oficial dels Reis a Catalunya; el dia 21 visiten Cornellà, on Joan Carles afirma: "Quiero que sepáis que el Rey siente como propios los problemas del mundo del trabajo".

23-2

Vaga general a Sabadell (fins al 26).

26-2

Espanya abandona el Sàhara Occidental; l'endemà el Front Polisario proclama la República Àrab Democràtica Saharauí Democràtica i emprèn una guerra d'alliberament contra l'ocupació marroquina.

MARÇ

3-3

A Vitòria, l'assalt de la policia a l'església on se celebrava una assemblea de treballadors en vaga acaba amb cinc morts i més de 150 ferits.

24-3

Cop militar a l'Argentina.

26-3

Junta i Plataforma Democràtica conflueixen en Coordinació Democràtica, que té per objectius l'amnistia, les llibertats i unes eleccions a Corts constituents; diversos dirigents, entre els quals Marcelino Camacho, seran detinguts el 29-3 quan intenten presentar públicament aquest organisme unitari d'oposició al franquisme.

10-4

Constitució de l'Assemblea Democràtica de Cornellà.

ABRIL

2-4

L'Assemblea de Catalunya llança una campanya pels ajuntaments democràtics.

8-4

Nova llei de Relacions Laborals.

15-4

El Govern permet la celebració del XXX congrés de la UGT a Madrid; Nicolás Redondo, elegit secretari general.

23-4

Neixen els diaris Avui (primer en català després de la Guerra Civil) i El País.

MAIG

9-5

Assassinats dos militants carlins a Montejurra a mans de pistolers ultres.

13 de gener

Tancada de treballadors de Laforsa a l'església de Santa Maria; les dones se situen a la porta amb roba de feina.

Febrer- març

Vaga de la Roca de Gavà

11 de julio
Assemblea general de CCOO

Agost
Pas de la Marxa de la Llibertat per algunes poblacions de la comarca.

JUNY

27-6

El Govern prohibeix l'assemblea general de CCOO a Madrid; se celebrarà clandestinament a Barcelona l'11-7.

JULIOL

3-6

Adolfo Suárez, nou president del Govern; situa Martín Villa com a ministre de Governació en el lloc de Fraga.

14-7

Aprovació del PGM a la Comissió Provincial d'Urbanisme, després dels canvis imposats pe les fotes pressions de propietaris i promotors i amb l'oposició del moviment veïnal.

22-7

CCOO, UGT i USO formen la Coordinadora d'Organitzacions Sindicals per accelerar la ruptura democràtica i afavorir la unitat d'acció; la comunicació pública es farà l'11-9.

30-7

Amnistia parcial.

SETEMBRE

9-9

Mor Mao Zedong.

14-9

Vaga del Metall a Sabadell (fins al 20).

Creació de SEFES, patronal del Baix Llobregat.

11-9

Primera celebració legal de la Diada, a Sant Boi.

OCTUBRE

8-10

Creació de l'AISS, destinada a liquidar el sindicat vertical.

NOVEMBRE

1-11

Congrés constituent del PSC-Congrés.

12-11

Jornada de lluita convocada per la COS amb 300.000 participants a tot Espanya.

24-11

L'L5 del metro arriba a Sant Ildefons.

14-11

Assemblea de fundació de Comissions Obreres de Catalunya (CONC).

DESEMBRE

3-12

Josep Maria Socias Humbert, nou alcalde de Barcelona en substitució de Joaquim Viola.

5-12

XXVII Congrés del PSOE, celebrat a Espanya tot i ser il·legal.

10-12

Conferència a Madrid de Santiago Carrillo, secretari general del PCE; el dia 22 és detingut.

11-12

Els GRAPO segresten el president del Consell d'Estat, Antonio M. de Oriol y Urquijo; el 24 segresten a més el tinent general Emilio Villaescusa, president del Consell Suprem de Justícia Militar.

15-12

Referèndum de la reforma política sense llibertat d'expressió; el sí guanya amb el 69,1% dels vots.

50 ANYS D'AGUES

ALBAIX I LLOBREGAT

1974 2024

A.GARCIA • E.CERDAN • S.RODENAS • J.RAMOS • P.CALDAS • C.NAVALES • P.ESPAÑOL

